

TARTU ÜLIKOOL

Sotsiaalteaduste valdkond

Ühiskonnateaduste instituut

Raamatukogundus ja infokeskkonnad

Pille Kuulme

## Eesti lasteaiaõpetajate meediakasvatusalased koolitusvõimalused

Lõputöö

Juhendaja: Ragne Kõuts-Klemm, (PhD)

Lubatud kaitsmisele.

Juhendaja: Ragne Kõuts-Klemm, (PhD)

.....  
(allkiri)

.....  
(kuupäev)

Tartu 2016

# SISUKORD

SISSEJUHATUS .....	3
1. TEOREETILISED JA EMPIIRILISED LÄHTEKOHAD .....	6
1.1. Mõisted .....	6
1.2. Eelkooliealised lapsed ja meedia .....	8
1.3. Koolieelse haridusasutuse õppetöö ja meediakasvatuse roll selles.....	11
1.4. Meediakasvatuse arengud Eestis.....	13
1.5. Uurimisküsimused .....	18
1.6. Meetodid .....	19
1.6.1. Meetodikriitika .....	21
2. TULEMUSED .....	22
2.1. Koolituspakkujad ja koolituste sisu .....	22
2.1.1. Kõrgkoolid.....	22
2.1.2. Teised koolituspakkujad .....	26
2.1.3. Mitteformaalsed õppimisvõimalused .....	28
2.2. Meediakasvatuse tegevuse rakendamine Tallinna Tuule lasteaias ja Saue valla Laagri lasteaias.....	29
2.2.1. Meediakasvatuse tegevused Tuule ja Laagri lasteaias.....	30
2.2.2. Õpetajate meediapädevuse lähtekohad .....	31
2.2.3. Meediategevusi takistavad tegurid .....	32
2.2.4. Kokkuvõtteks.....	33
3. JÄRELDUSED JA DISKUSSIOON .....	37
KOKKUVÕTE .....	40
SUMMARY. Media education training opportunities for Estonian kindergarten teachers .....	43
KASUTATUD KIRJANDUS .....	45
LISAD .....	51
LISA 1. Tallinna Tuule lasteaias läbi viidud intervjuu transkriptsioon .....	51
LISA 2. Saue valla Laagri lasteaias läbi viidud intervjuu transkriptsioon .....	59

# SISSEJUHATUS

Meedia hõlmab väga suurt osa meid ümbritsevast keskkonnast, vahendades informatsiooni, kujundades meie hoiakuid ja peegeldades trende. Elame ja kasvatame oma lapsi kiiresti muutuvmas maailmas. Meedia mõju erinevas eas inimestele on viimastel aastatel palju uuritud, kuid väikelastest rohkem on pööratud tähelepanu koolieale. Meedia aga tuleb meie ellu palju varem.

Meedia mõju võib olla nii positiivne kui negatiivne. Väljakutse on selles, kuidas võimalikke ohte vähendada ja võimalusi suurendada. Väikelaste puhul tundub ainus võimalus täiskasvanu teadlik juhendamine. Et lastest kasvaksid elus toime tulevad kodanikud, peame õpetama nad ümbritsevat keskkonda tundma ja selles turvaliselt käituma. Meedia aga omandab selles keskkonnas üha suuremat rolli.

Kuna 91% 3-6aastastest lastest veedab oma päevad lasteaias (Vos, Terryn, 2013), ajendas autorit antud teemat uurima huvi lasteaiaõpetajate võimaluste kohta meediateemat käsitlevate tegevuste rakendamiseks vajalikuks väljaõppeks.

Samuti mõjutasid autorit teemavalikul 2014. aastal kaitstud seminaritöös “Meediakasvatus Türi valla lasteaedades” üles kerkinud küsimused. Seminaritöö käigus läbi viidud intervjuudest selgus, et teadlikult laste meediakasvatusega ei tegeleta. Kuues lasteaias läbi viidud küsitluse järgi ei oldud antud teemale mõeldudki. Õpetajad ei näe väikeses kohas meedia negatiivset mõju nii väikestele lastele. Samas ei kasutata ka ära meedia poolt pakutavaid võimalusi. Mõnel pool mängiti küll mängu, mis liigituksid meediakasvatuse alla, kuid selles nähti pigem võimalust mängu huvitavamaks tegemiseks kui meedia toimimise tutvustamiseks. (Kuulme, 2014)

Ka Vinter toob oma doktoritöös erinevatele uuringutele viidates välja, et õppetöös kasutatakse mingil määral küll „meedia kaudu õpetamist”, jäetakse aga välja „meedia kohta õpetamine” (Vinter, 2013).

Läbi viidud intervjuudest selgus, et meediakasvatuse liitmist lasteaedade õppekavadesse ei peeta vajalikuks. Õpetajad küll arvasid, et lasteaiad võiksid tegeleda meediakasvatusega, kuid oma

rolli selles nägid nad pigem lastevanemate toetajate ja nõustajatena. (Kuulme, 2014)

Samas ütleb Vinter, et mentorirolli täitmiseks peaksid õpetajad valdama meediakasvatuse didaktikat. Teemavaldkonna õpetajakoolitusse jõudmiseks peaks aga meediakasvatus sisalduma riiklikus õppekavas (RÕK) kui lasteaedades toimuva õppe- ja kasvatustegevuse alusdokumendis. (Vinter, 2013)

Ka uurija poolt antud töö käigus läbiviidud intervjuudest selgus, et õpetajatele oleks tuge sellest, kui meediakasvatus oleks lasteaedade õppekavades eraldi välja toodud. Siit tõusebki küsimus, kuivõrd keskkond toetab õpetajate ootusi, st kust oleks võimalik saada meediapädevust tõstvaid koolitusi.

Seminaritöö tarbeks tehtud uuringust tuli välja, et lasteaia materiaaltehniline baas võib olla ebapiisav selleks, et meediakasvatust arendada (Kuulme, 2014). Teisalt selgus käesoleva töö tarvis peetud intervjuudest, et see ei pruugi olla takistuseks. Kui õpetaja kasutuses on kasvõi üks arvuti, sõltub kõik siiski ennekõike tema huvist ja tahtmisest. Õpetajate meediakasvatusalase tegevuse otsustab see, kuivõrd nad valdkonda tunnevad.

Nii jääbki kõlama küsimus: kuivõrd meediakasvatuse sisseviimist lasteaedadesse peavad kõik uurijad (Buckingham, Livingston, Calvani, Vinter, Kollom, Nevski, Kalmus jt) oluliseks ja vajadus meediakasvatustliku pädevuse tõstmiseks on olemas, kust saaksid lasteaiaõpetajad vastavat koolitust? Kuna suurem osa meie lasteaiaõpetajaid on saanud oma hariduse ajal, mil õppekavades vastav teema puudus, siis millised on nende võimalused meediakasvatusalaseks täiendkoolituseks?

Käesoleva töö eesmärk on selgitada meie lasteaiaõpetajate võimalusi meediapädevuse alaseks enesetäienduseks.

Enne õppima asumist ei olnud töö autor endale teadvustanud informatsiooni erinevaid nüansse ja lähenemist sellele kui teadusele. Kuna informatsiooni omamine on meie inimõigus, ei saa seada siin vanuselisi piiranguid, küsimus on info võimalikus eakohasuses. Väga suure osa informatsioonist saame me läbi erinevate meediakanalite ja oluline on pakutava informatsiooni hindamise oskus. Ajad, kui raamatukogud olid pelgalt info talletajad, on möödas. Muutuvas maailmas on muutunud ka raamatukogu ja raamatukoguhoidja funktsioon. Õppides erialal

raamatukogundus ja infokeskkonnad, oleme omandanud teadmisi, mida raamatukogud avatud asutustena peaksid kogukondades levitama. Läbiviidud uuringu põhjal on võimalik järeldada, et raamatukogutöötajad saavad siin võtta aktiivse rolli info korrastaja, esitaja, ja süstematiseerijana õpetajate jaoks. Liikudes edasi muutuval raamatukogude maastikul, oleks reaalne asendada varasemad ajaleheväljalõiked temaatiliste lingikogudega huviliste infovajaduse rahuldamiseks. Arvestades, et meediapädevus on osa infopädevusest, ei saa raamatukogutöötajad kindlasti alahinnata meediaõpet mistahes tasandil.

Lasteaedadeni jõudis autor läbi arusaama, et kuigi gümnaasiumi õppekavas käsitletakse meediateemat keele ja kirjanduse ainevaldkonna raames, tundub oluline alustada sellega märksa varem. Teades, kui palju veedavad lapsed kodus aega telerite ja arvutite seltsis, on just nemad kõige haavatavamad võimalike negatiivsete mõjude poolt. Arvestades, et „helendavate ekraanide“ näol on tegemist paratamatusega, peab autor oluliseks laste juhendamist võimalike negatiivsete ilmingute vähendamiseks ja positiivsete suurendamiseks.

Töö koosneb kolmest osast. Esimeses osas tutvustatakse varasematele uuringutele tuginedes meedia mõju eelkooliealistele lastele, antakse ülevaade koolieelse haridusasutuse õppetöö sisust ja meediakasvatuse rollist selles, tutvustatakse meediakasvatuse arenguid Eestis. Selles osas püstitatakse ka uurimisküsimused ja kirjeldatakse uurimuses kasutatud meetodeid.

Töö teises osas tutvustatakse lasteaiaõpetajate koolitusvõimalusi Eestis, alustades formaalharidusest meie kõrgkoolides, erinevate koolitusfirmade lasteaiaõpetajatele suunatud pakkumistest mitteformaalsete enesetäiendamise võimalusteni.

Selles osas tutvustatakse meediakasvatuse tegevusega seonduvat uuringu käigus Saue valla Laagri lasteaia ja Tallinna Tuule lasteaia läbi viidud intervjuude põhjal.

Töö kolmanda osa moodustavad järeldused ja diskussioon uuringust selgunu teemadel.

Autor tänab lasteaedu, kes olid valmis jagama oma kogemusi. Erilised tänusõnad Tallinna Tuule lasteaia õpetaja Anu Perile ja Saue valla Laagri lasteaia õppealajuhataja Birgit Sipelgale meeldivate ja edasiviivate intervjuude eest. Suur tänu juhendaja Ragne Kõuts-Klemmile, kelle toetav suhtumine ja konstruktiivsed näpunäited olid töö valmimisel suureks abiks.

# 1. TEOREETILISED JA EMPIIRILISED LÄHTEKOHAD

## 1.1. Mõisted

Töö selguse huvides olgu kohe alguses välja toodud selle töö kontekstis olulised mõisted.

Meediaõpetuse alase terminoloogia võtmemõisteks peab Ugur (2004) **meediapädevust**. Eesti keeles kasutatakse selle mõiste sünonüümidenä mõisteid meediakirjaoskus (*media literacy*) ja meediakompetentsus (*media competence*), mõnel juhul ka meediateadlikkus (*media awareness*). Kuna sisulist vastuolu nende mõistete juures ei ole, sõltub nende kasutamine kontekstist ja kasutaja rõhuasetusest. (Ugur, 2004)

Meediapädevust võib mõista kui oskust kontrollida meedia mõju enesele ning omada ülevaadet reaalse maailma ja meediamailma piirist. (Ugur, 2004: 8)

Termineid meediapädevus ja meediakompetents võib eesti keeles käsitleda sünonüümidenä, mis väljendub oskuses meediat kasutada, meedia ja meediasisu eri aspekte mõista ja kriitiliselt hinnata ning suhelda eri kontekstides.

Uguri (2004) järgi väljendub inimese meediapädevus läbi nelja oskuse:

- meediavoolus orienteerumine
- enesele vajaliku informatsiooni leidmine
- informatsiooni usaldusväärsuse kriitiline hindamine
- vajaduse korral oma seisukohtade meedia kaudu avaldamine. (Ugur, 2004)

Inglisekeelne *media educatoion* on eesti keeles eraldatud kaheks mõisteks: meediakasvatus ja meediaõpetus.

Meediaõpetust käsitleb Ugur põhjalikult oma magistritöös „Meediaõpetus põhikoolis. Tugimaterjal õpetajaile“, kus ta toob välja sellega seotud erinevad paradigmad, nende arengud ja

rakendamise Eesti haridussüsteemis. Kõigele toetudes võib väita, et meediaõpetus (*media education*) on normatiivne ja moodustab koos teiste kognitiivsete ja sotsiaalsete pädevustega osa ametlikust haridusest. (Ugur, 2004)

Meediakasvatus (*media-upbringing*) on küll osa haridusest, kuid see toimub paljuski kodudes (aga mitte ainult), väljendades peredes valitsevaid väärtusi ja valikuid meediaturul. See on tegevus, mis võiks alata lapse esimestel kokkupuudetel meediaga. See on õpetus, mis aitab vastuolulist informatsiooni sisaldavat meediat selle loomise kaudu mõistma õppida (Vinter, Nevski, Randoja ja Pard, 2014:126).

Nevski toob Buckinghamile (2003) ja Vinterile (2010) viidates välja, et nii meediakasvatus kui meediaõpetus on õppimise protsessid, milles tegeletakse noorte inimeste kriitiliste ja loominguliste võimete arendamisega ja mille eesmärgiks on mõjutada laste meediakasutust ja harjutada meediaoskusi ehk pikas perspektiivis meediakirjaoskuse kujundamine (Nevski, 2011).

Digipädevuseks (*digital competence*) peetakse suutlikkust kasutada uuenevat tehnoloogiat toimetulekuks kiiresti muutuvast ühiskonnas nii õppimisel, kodanikuna tegutsedes kui ka kogukondades suheldes (Rillo, 2015).

Digipädevus ei ole alati üheselt defineeritav kuid kätkeb endas kindlaid käsitlusi:

- oskus leida ja säilitada infot digivahendite abil, hinnata info asjakohasust ja usaldusväärsust
- suutlikkus osaleda digitaalses sisuloomes
- oskus suhelda ja teha koostööd erinevates digikeskkondades ja kasutada digivahendeid erinevates probleemilahendustes
- osata hinnata ja kaitsta end digikeskkonna võimalike ohtude eest
- oskus järgida digikeskkonnas samu moraali- ja eetikapõhimõtteid kui igapäevaelus
- suutlikkus kasutada digitehnoloogiat kiiresti muutuvast ühiskonnas õppimiseks, suhtlemiseks, aktiivseks ühiskonnaelus osalemiseks.

Infopädevuseks (*information literacy*) peetakse kogumit informatsiooni kasutamisest, infoühiskonnas toimetulekust ja elukestvast õppimisest. See eeldab infovajaduse ära tundmisel selle võimalikult täpset sõnastamist, oskust kasutada võimalikult relevantseid infoallikaid, infootsingul sobiva strateegia kasutamist, oskust hinnata info usaldusväärsust ja selle õigesti

tõlgendamist, efektiivset kasutamist ning otstarbekalt korrastamist. (Kasutajakoolitus..., 2016)

## **1.2. Eelkooliealised lapsed ja meedia**

Meedia kaudu jõuab meieni suurem osa maailmas toimuvast. Meedia kujundab paljuski meie laste hoiakuid ja väärtusi. Juba väikesest peale veedavad lapsed palju aega erinevate ekraanide ees, mis muudab meedia nende väga suureks kogemusruumiks, kus toimub ka õppimine. Kuna väikelapsed ei suuda alati mõista meedia kaudu saadud infot, viib Vinteri arvates meedia nad võõrasse aega ja ruumi, millega neil puudub otsene side ja isiklik kogemus (Vinter, 2016)

Eesti lasteaiaõpetajad leiavad, et meedia mõjud kajastuvad laste igapäevategevustes. Ühelt poolt tulevad mängudesse kaasa multifilmide tegelased, teisalt aga ka märuli- või õudusfilmides kajastatu. Koolieelikud ei oska veel kõike nähtut seletada ja see mõjutab nii nende alateadvust kui käitumismustreid. Teisalt tuuakse meedia positiivse poolena välja meedia õpetlikkus ja silmaringi avardav pool, keeleõpe ja laste loovuse innustamine. (Vinter jt, 2010)

Laste meediatarbimise suurima probleemina toob Käis (2011) Ilmar Raagile viidates välja nende oskamatus suhestada meediat tegelikkusega. Telekanalid lähtuvad oma tegevuses küll seadusandlusest, kuid vähe on näiteid saadete kohta, kus tuuakse välja selle lastele sobimatus. Kuna lapsed ei mõista alati tegelaste käitumist või ettetulevaid situatsioone, peavad siin lapsevanemad seletustega appi tulema. Tihti eeldavad nad kahjuks, et lapsed mõistavad asju nii nagu nemad. Seetõttu on oluline lastevanematel kaaluda telesaadete sobivust lastele. (Käis, 2011)

Kuurmele viidates ütleb Käis (2011), et meedia mõju väikelastele suurendab see, et neil puudub analüüsimise oskus ning hoiakud meedia suhtes. Nähtu tundub päris ja vägivaldsed pildid kinnituvad alateadvusse. Eelkooliealisel lapsel puudub oskus end meedia eest kaitsta. (Käis, 2011)

Kuigi meedia mõjudest rääkides keskendutakse enamasti negatiivsele (agressiivne käitumine, soostereotüüpide tekkimine, füüsiline passiivsus jne), on selle mõistlikul tarbimisel mitmeid positiivseid mõjutusi. Sparksile viidates toob Käis siin välja teleri, aga ka interneti võimalusi õpevahendina ja üksinduse peletajana. (Käis, 2011)



Uue meediakeskkonnaga kohanemise ja infoühiskonna arengu peamiseks mõõdikuks peetakse internetikasutajate osakaalu ühiskonna elanikest (Kalmus, 2013). Eesti inimarengu aruandes 2012/2013 toob Kalmus välja Eesti positsiooni laste turvalisuse seisukohalt EU Kids Online 2009. aastal 25 riigi seas läbi viidud uuringus. Uuring kajastab küll 9–16aastaste laste internetikäitumist, kuid selles tuuakse välja ka lastevanemate suhtumine sellesse. Kuivõrd väikeste laste meediakasutuse suurim mõjutaja on lapsevanem, toob aruanne välja valupunktid ka koolieelikute osas. (Kalmus, 2013)

Kuna Eesti infotehnoloogiline taristu ja kõrge pressivabaduse indeks võimaldavad head ligipääsu internetile, paistavad Eesti lapsed teiste riikidega võrreldes silma ülimalt riskialti internetikasutuse poolest. Nad on alid kohtuma silmast silma internetis kohatud uute tutvavatega ning paljud neist on kokku puutunud küberkiusamisega. Neljandik uuringus osalenud Eesti lastest on tundnud end ebameeldivast netikogemusest häirituna. (Kalmus, 2013)

Eelkooliealiste laste puhul võiks eeldada, et nende meediakasutuse aktiivsus sõltub lapsevanematest. Erinevad uurijad (Vinter, Kalmus jt) toovad aga välja lapsevanemate muretu käitumise laste juhendajana. Kui Skandinaavia maade lapsevanemate muretust põhjendab Kalmus liberaalsusega, siis Eesti puhul lisandub sellele nõrk riskiteadlikkus.

Selline suhtumine on viinud olukorrani, kus täiskasvanuil tuleb tegeleda meedia kaudu saadud ebameeldivate kogemustega, selle asemel et neid ennetada (Vos, Terryn, 2013).

Positiivse näitena tuuakse välja Suurbritannia, kus Kalmuse arvates on laste suure internetikasutuse juures riskikogemus väike just tänu teavitustööle. (Kalmus, 2013)

Selge on, et väikelaste riskikogemuste vähendamiseks peavad tarku otsuseid langetama nii lapsevanemad kui haridussüsteem.

Kuna meediapädevus on õppimise ja õpetamisprotsessi tulemus, lasub suur osa vastutusest selle eest haridussüsteemil. Seega on riiklikul tasandil oluline kindlaks teha, millised pädevused peaksid õpetajad kõrghariduse või täiendkoolitustega omandama. (Vos, Terryn, 2013)

Kuigi meediaõpetus, meediakasvatus ja meediapädevus on omavahel tihedalt seotud mõisted, võib lasteaias kontekstis rääkida pigem meediakasvatusest kui tegevusest, mille eesmärgiks on

mõjutada laste meediakasutust ja harjutada meediaoskusi. Meediakasvatus on tegevus, mille käigus kujundatakse meediakirjaoskust. (Ugur, 2004, Vinter jt, 2014)

Lasteaias on meediakasvatuse ülesandeks arendada lapsele ea- ja võimetekohaseid meedia kasutamise oskuseid, oskust meediat ohutult nautida ja seda ise luua (Vinter, 2016).

Arvestades, et meediakeskkonnas vaadatud aeg näib ka väikelaste puhul üha suurenevat, tuleb täiskasvanutele tõsiselt tegeleda selle võimalikult turvaliseks muutmisega.

„Rahvusvahelise uurimisvõrgustiku EU Kids Online aruande järgi liigituvad Eesti lapsed teiste Euroopa riikide hulgas internetikäitumise järgi kõrge riskitaseme, madala toimetulekuoskuse ja madala vanematepoolse sekkumisega maade hulka“ (Kalmus, 2008:3). Senised uuringud on toonud välja seose, kus laste *online*-võimaluste ja kohatavate riskide vahel valitseb positiivne seos. Võimaluste suurenedes kipuvad suurenema ka riskid ning seni ei osata seda seost pöörata negatiivseks. (Kalmus, 2008).

Laste meediakäitumist on Eestis rohkem uuritud kooliealiste laste puhul. Tehnika ja meedia jõuavad laste ellu aga palju varem. Erinevatest uuringutest (Vinter, 2013, Kruuse 2011) selgub, et kuigi kõige levinum meedium koolieelikute seas on televisioon, on viiendaks eluaastaks enamik Eesti lapsi ka aktiivsed arvutikasutajad.

Samuti on uuritud lapsevanemate tegevust ja hoiakuid laste meediapädevuse kujundajana (Romanenkov, Käis, Kruuse). Sampo panga tellimusel YouGov Zapera (2010) poolt läbi viidud uuringust selgub, et lapsevanemate hinnangul on Eesti lapsed aktiivsed meediakasutajad. Seejuures 23% lastest vaatab televiisorit üle 10 tunni nädalas, 14% 9–10 tundi, 20% 7–8 tundi, 16% lastest vaatab televiisorit 5–6 tundi, 14% 3–4 tundi, 6% 1–2 tundi ja 3% alla tunni aja nädalas. (Kruuse, 2011: 17)

„Erinevate meediumite tajumine muutub laste kasvades. Kui kahe- kuni kolmeaastased lapsed teevad vähe vahet televisiooni ja päris maailma vahel, siis neljandaks eluaastaks hakkab laps aru saama, et televisioon esindab mingeid asju ja nähtusi, kuid ometi eeldavad nad, et kui miski näib reaalne, siis see ongi päris. /.../ Kuigi väljamõeldis esineb nii kirjalikus kui teleformaadis, saavad väiksed lapsed aru, et raamat on rohkem väljamõeldis ning televisioon on rohkem päris elu. Seetõttu ajavad lapsed televisioonist nähtavat reaalsust märksa sagedamini segamini ka reaalsuse

endaga. /.../ Järk-järgult hakkavad lapsed aru saama, et kõik, mida televiisorist näidatakse, ei ole päris. Näiteks viieaastase meelest ei ole multifilmid enam päris, sest multifilmitegelased näevad välja või tegutsevad moel, mis on füüsiliselt võimatu. Samas jääb piir reaalsuse ja mitterealsuse vahel õrnaks.“ (Kruuse, 2011:14)

Eestis on koolieelikute meediatarbimist kõige põhjalikumalt uurinud kasvatusteadlane Kristi Vinter, kes toob oma doktoritöös välja olulisemad aspektid selles valdkonnas. Tema uuringust selgus, et lapsevanemad on laste arvutikasutuse juhendamisel sattunud keerulisse olukorda, kuna neil puuduvad võrdlused oma lapsepõlvest kaasa võetavate kogemuste näol. Tihti otsitakse abi vanematelt lastelt kui digitaalse põlvkonna esindajatelt. Samas seostatakse vanemaid õdesid/vendi laste suurema arvutihuvi tekkimise ja ekraanimeedia eelistustega. Siin saaksid õpetajad ühelt poolt nõustada lapsevanemaid, aga teisalt laste kaudu viia vajalikke teadmisi kodudesse. Vaatamata sellele, et õpetajad näitavad üles küll vanematest suuremat teadlikkust, ei piisa meediakasvatajaks olemiseks ainuüksi meedia võimalike mõjude teadvustamisest. Digitaaltehnilisi vahendeid kasutades ja meediakasvatust läbi viies tunnevad õpetajad end ebakindlalt, sest valdkonna temaatika pole nende koolitusprogrammidesse kuulunud. Ilma vastava ettevalmistuse ja õppekavapõhise kohustusega ei oska nad lasteaias meediakasvatusega tegeleda. (Vinter, 2013)

Aastatel 2007–2009 lasteaiadõpetajate hulgas läbi viidud rahvusvahelisest uuringust üheksa riigi partnerlusprojekti DCT (Day Care Training) selgus, et lisaks juhtimise, meeskonnatöö, suhtlemise ja stressiga toime tuleku koolitusele tunnevad õpetajad vajadust ka infotehnoloogilisi oskusi arendavate koolituste järele (Kollom, 2010).

### **1.3. Koolieelse haridusasutuse õppetöö ja meediakasvatuse roll selles**

Lasteaiad on kohad, kus 91% Eesti eelkooliealistest lastest veedab oma päevad (Vos, Terryn, 2013). Need on kohad, kus lastele on loodud turvaline ja toetav sotsiaalne keskkond, mille õppe- ja kasvatustegevuse üldeesmärk on lapse mitmekülgne ja järjepidev areng kodu ja lasteasutuse koostöös. Õppe- ja kasvatustegevuse põhialused määrab kindlaks koolieelse lasteasutuse riiklik õppekava, toetudes koolieelse lasteasutuse seadusele. Kõik seitsmesse valdkonda (mina ja keskkond, keel ja kõne, eesti keel kui teine keel, matemaatika, kunst, muusika, liikumine) jagatud tegevused on suunatud laste kehalise, vaimse, sotsiaalse ja emotsionaalse arengu

toetamiseks. Selle kõige eesmärgiks on kujundada lapse terviklik ja positiivne minapilt, ümbritseva keskkonna mõistmine, eetiline käitumine ning algatusvõime, esmased tööharjumused, kehaline aktiivsus ja arusaam tervise hoidmise tähtsusest ning arendada mängu-, õpi-, sotsiaalseid ja enesekohaseid oskusi. Õppe- ja kasvatustegevuse seob tervikuks lapse elust ja ümbritsevast keskkonnast tulenev temaatika. Valdkondade kaupa esitatud õppesisu ja -tegevuste lõimimisel lähtutakse üldõpetuslikust põhimõttest. (Koolieelse..., 2008)

Lapse arengukeskkonna loomisel on loomulik, et lasteaedades kasutatakse ära erinevaid IKT-vahendite poolt pakutavaid võimalusi. Meediakasvatus lasteaias peakski olema lõimitud erinevate valdkondade vahel ja muutuma õppetöö orgaaniliseks osaks.

Olenemata sellest, et juba Grunwaldi deklaratsioonis (1982) rõhutati meediakasvatuse vajadust alates lasteaiast, ei ole õpetajad meediast tulenevate ohtude ja võimaluste problemaatikat suuresti teadvustanud (Vinter, Siibak ja Kruuse, 2010). Praegu kehtivas, 2008. aastal kinnitatud ja vastu võetud koolieelse lasteasutuse riiklikus õppekavas ei ole meediakasvatust kuidagi mainitud. Ka ei toeta see kuidagi kriitilise meediapädevuse omandamist (Vos, Terryn 2013).

Hetkel siiski vastandatakse paljudes lasteaedades meedia ja mängud. Õpetajad on võtnud meedia suhtes kaitsva hoiaku (Vinter, 2013, Kuulme, 2014). Igapäevaelus tähendab see arvuti ja teleri asendamist lasteaias õuemängudega. Türi valla lasteaedades läbi viidud intervjuudest selgus, et õppetöös kasutatakse küll vahel harva PowerPointi, kuid lasteaedade nõrga tehnilise baasi tõttu oli sellekski ainus võimalus lauaarvuti õpetaja laual. Kõige rohkem leidis kasutust erinevate helikandjate kasutamine õppetöös. (Kuulme, 2014)

Kõik see aga ei suurenda laste meediateadlikkust ega nende kaasaegses ühiskonnas vajalikku meediakirjaoskust (Vinter, 2013).

Ilmselgelt ei saa meediaõpetust lasteaias käsitleda sarnaselt kooliga (Teder, 2011). Arvestada tuleb laste ealiste iseärasustega. Vanematega võrreldes on lasteaiaealistel lastel reeglina lugemisoskuse puudumise tõttu üks oskus vähem. Rääkimata elukogemusest tulenevast võimekusest.

Digitaalse ekraanimeedia kaasamisel õppetegevustesse peavad õpetajad enamasti toetuma oma teadmistele, mis pärinevad reeglina isiklikest meediakogemustest. Vaatluse teel saadud

kogemused õpetamistegevustest mõjutavad noorte õpetajate õpetamismeetodeid ja pedagoogilisi uskumusi, mistõttu õpetavad nad tavaliselt nii, nagu neid on õpetatud. „Seega võib eeldada, et põlvkondlikel erinevustel on oma osa selles, et lasteaedades kasutatakse vähe digitaaltehnoloogilisi vahendeid, kuna õpetajad peavad viimaseid pigem takistuseks kui laste arengut soodustavaks ning jätavad nende kasutamise seetõttu pedagoogilisest tegevusest kõrvale.“ (Vinter, 2013:59)

Seminaritöö jaoks läbi viidud intervjuudest (Kuulme, 2014) selgus, et nooremad õpetajad hindavad oma oskusi digimaailmas piisavaks. Vanemad õpetajad seevastu ei pea end eriti pädevaks, kuid oskavad vajalike nädalaplaanide ja elementaarse lapsevanematega suhtlemisega toime tulla ega tunne eriti puudust vastavast õppest. Samas väitsid nii Laagri lasteaia kui Tallinna Tuule lasteaia esindajad oma intervjuudes, et IKT-vahendite kasutamine nende lasteaedades ei sõltu kindlasti õpetaja vanusest. Määravaks osutub soov ja valmisolek.

Lasteaia personalile esitatud nõuded on sätestatud koolieelse lasteasutuse pedagoogide kvalifikatsiooninõuetes kus õpetajatele on kohustuslikuna välja toodud kõrgharidus ja pedagoogilised kompetentsid. Need omakorda määrab ära kutsestandard. (Koolieelse..., 2016)

Õpetaja kutseoskuste nõuete järgi peab lasteaiaõpetaja kvalifikatsioon vastama õpetajakutse 6. tasemele, mis omandatakse lasteaiaõpetaja esmakoolituse (rakenduskõrghariduse või bakalaureuseõppe) läbimisel või isiku kompetentsuse hindamisel kutsestandardile vastavaks kutset andva organi poolt. Õpetaja kutsestandard tase 7 järgi kasutab õpetaja IKT-vahendeid ning võimalusi, kujundades õpikeskkonda ning viies läbi õpitegevusi. (Kutsekoda..., 2015)

Koolieelse lasteasutuse õpetaja õppekavas määratud maht nii Tallinna kui Tartu ülikoolis on 180 ainepunkti. (Tallinna..., 2015, Koolieelse..., 2016) Samas on sätestatud nõue, et õpetaja läbib iga viie aasta jooksul tööalase täienduskoolituse vähemalt 160 tunni ulatuses. (Õpetajate..., 2000).

#### **1.4. Meediakasvatuse arengud Eestis**

Meediakasvatusele pööratakse erinevates riikides väga erinevat tähelepanu, mis on kahtlemata seotud nii riikide kultuuri- kui ka sotsiaal-poliitilise kontekstiga. Riike on püütud meediakasvatuse arengu alusel klassifitseerida (Silverblatt/ Eliceir 1997, Kurm 2004 kaudu)

nelja kategooriasse.

Esimesse kategooriasse kuuluvad riigid, kus meediakasvatus on põhjalikult välja kujunenud valdkond ja õppekavades rakendatakse erinevaid meediakasvatuse programme. Sellesse kategooriasse kuuluvad lisaks eelpool nimetatud kolmele riigile veel Rootsi, Soome, Ungari, Iirimaa, Šotimaa ja Šveits. (Kurm, 2004)

Teise kategooria riike iseloomustab meediakasvatuse ebaühtlane tase, kus see sõltub õpetajate initsiatiivist ja huvist. Siia kuuluvad USA, Austria, Saksamaa, Belgia ja Sloveenia. (Kurm, 2004)

Kolmanda kategooria riikides, nagu India, Jaapan ja Kreeka on meediakasvatus küll väljaspool formaalset haridussüsteemi, kuid sellega tegelevad siiski üksikud entusiastlikud grupid. (Kurm, 2004)

„Neljanda kategooria riikides teeb meediakasvatus alles esimesi samme, kuna poliitiliste või sotsiaalsete võimaluste muutumine on avanud võimalused meediakasvatuse läbi viimiseks. Nendes riikides püütakse meediakasvatust järk-järgult teiste ainete õpetamisel sisse viia. Sellesse kategooriasse liigitub Venemaa ja veel kümme aastat tagasi kuulus siia ka Eesti.“ (Kurm, 2004:14)

Oleks loogiline eeldada, et kümne aastaga on Eestis toimunud muutused, sest ühiskond ise on olulisel määral muutunud. Ka Vinter ja tema kolleegid (2014) väidavad, et tänaseks on nii üldkui alushariduse tasandil selles vallas palju ära tehtud ja Eesti liigitub teise kategooria riikide hulka. (Vinter jt, 2014)

Praegu kehtivad põhikooli ja gümnaasiumi riiklikud õppekavad sisaldavad meediatemaatikat läbivate teemadena, kuid vähestes koolides leidub ainete nimistus meediaõpetus (Vinter jt, 2014).

Riiklikus õppekavas eristatakse üldpädevusi, valdkonnapädevusi ja kooliastmetes taotletavaid pädevusi. Pädevuste kujundamist kirjeldatakse koolide õppekavades (Vabariigi valitsuse..., 2010).

Põhikoolis tegeletakse meediat puudutavate teemadega II ja III kooliastme keele ja kirjanduse ainevaldkonna raames. Aine ühe eesmärgina tuuakse põhikooli õppekavas välja, et põhikooli lõpuks kasutab õpilane asjakohaselt erinevaid suhtluskanaleid ning suudab leida, kriitiliselt hinnata ja kasutada meedias ja internetis pakutavat teavet. Kui teises kooliastmes tutvustatakse teabekeskkonda, tehnoloogiat ja innovatsiooni, siis kolmandas astmes käsitletakse suulise ja kirjaliku suhtluse teemavaldkonnas veebisuhtlust ja -etiketti, info otsimist ja hindamist, analüüsitakse meediatekste jne. (Ainevaldkond..., 2011a)

Gümnaasiumiastmes sisaldub keele ja kirjanduse ainevaldkonnas kohustusliku kursusena „Meedia ja mõjutamine“, mahuga 35 akadeemilist tundi (Ainevaldkond..., 2011b).

Kuigi 2002. aastast on meedia kajastatud Eesti koolide õppekavades läbiva teemana, ei ole see endaga kaasa toonud ühest mõistmist meediapädevuse sisust. Ugur (2011) on välja toonud võimalikud põhjused:

- Kuna õpetajatel puudub kognitiivne mudel meediapädevusest, kipuvad nad meedia õpetamises nägema lisakoormust.
- Niigi ülekoormatud õppekavad eeldavad kriitilise lugemise oskuse asemel faktiteadmisi.
- Meediakirjaoskuseks peetakse tihti vaid uudiste tootmist või interneti kasutamise oskust.
- Üldine koolikultuur ei toeta õpetajate koostööd.
- Põlvkondade lõhed (õpetajate ja õpilaste, aga ka erinevas vanuses õpetajate vahel) on loonud olukorra, kus elatakse erinevates meediakeskkondades, ja lõhe meedia kasutamise vahel on suur. (Ugur, 2011)

Olukorra parandamiseks tuleb Uguri arvates meediapädevuse seisukohast lähtuvalt üle vaadata õpetajate ettevalmistusprogrammid ja oluliselt suurendada kriitilise meediakasutuse ja erinevate õppeainete lõimumist (Ugur, 2011).

Järgnevalt tuuakse välja peamised tegevused ja tähelepanekud 2004–2016 toimunud arengutest meediakasvatuse valdkonnas Eestis.

Aastail 2009–2010 viidi läbi Eduko rahastatud uuring, mille eesmärgiks oli lasteaia

meediakasvatuseks esmase informatsiooni kogumine ja valdkonna arendamine. Uuringu MEVA grandihoidja oli Kristi Vinter, partneritena osalesid uuringus TÜ ajakirjanduse ja kommunikatsiooniinstituut, Tallinna Ülikooli kasvatusteaduste instituut ja Tallinna Ülikooli rahvusvaheliste ja sotsiaaluuringute instituut. Selle raames:

- viidi läbi pilootkoolitus “Meediakasvatus lasteaias”
- koostati metoodiline kogumik „Meediamängud lasteaias”
- kaasati koolitusse Soome meediaõpetaja Anu Ruhala. (Pard, Vinter, 2016)

Meediakasvatuse vajalikkuse teadvustamisele on aidanud kaasa mitmete teadustööde valmimine ja nende järelduste kommunikatsioon avalikkuses. Näiteks valmis 2010.a Uguri doktoritöö teemal „Implementation of the concept of media education in the Estonian formal education system“. Keskendudes oma töös küll üldhariduskoolides pakutavale meediaõpetusele, tõi ta meediaõpetuse rakendusmudeli olulise osana välja õpetajakoolituse. Ugur väidab, et ehkki kõrgkoolides on olemas vajalik oskusteave vajalike teemade käsitlemiseks, ei kajastus see praegu õpetajakoolituse õppekavades. Mõistmata aga meediaõpetuse tegelikku tähtsust, ei jätku õpetajatel selle valdkonna jaoks piisavat tähelepanu. (Ugur, 2010)

Kristi Vinteri doktoritöö “Digitaalse ekraanimeedia tarbimine 5–7-aastaste laste seas ja selle sotsiaalne vahendamine. Pedagoogiline vaatekoht” on esimene suurem lasteaiaste kohta läbi viidud uurimus Eestis (Vinter, 2013). Selles toob autor välja, et lapsed on ühel või teisel moel digitaaltehnoloogiliste vahenditega kokku puutunud juba enne kooli. Suurem osa 5–7-aastaseid lapsi kasutab meelelahutuslikel eesmärkidel aktiivselt arvuteid. Vinteri arvates näevad õpetajad ohukohana lastevanemate liigset entusiasmi, mis muudab nad võimalike negatiivsete mõjude suhtes muretuks. Ta toob välja lastevanemate vähesed teadlikkuse just psühholoogilisest, sotsiaalsest ja arengulisest aspektist. Kuigi õpetajate teadlikkus on selles valdkonnas suurem, peab Vinter laste aktiivset juhendamist nii lapsevanemate kui õpetajate poolt puudulikuks. Samas toob ta välja õpetajate ebakindluse digitehnoloogiliste vahendite kasutamisel meediakasvatuse osana, kuna vastav õpe on nende koolitusest puudunud. (Vinter, 2013)

Just lastevanemate suhteline muretus või põhjendamata usk laste digivõimekusse on loonud olukorra, kus laste abistamiseks tuleb tõsta vanemate teadlikkust. Kuna aga lapsevanemaid on keeruline koolitustele saada, saaksid lasteaiad siin mõndagi ära teha.

Meediakasvatust on Eestis kajastatud artiklitena mitmetes ajalehtedes, üliõpilastöötödes, avaldatud



praktilisi metoodilisi materjale.

Arvestades ajalehe kui massimeediumi võimalusi – üksikisikule orienteeritus, regulaarne ja sagedane ilmumine, informatiivne sisu ja erialainimeste vajadustega arvestamine (McQuail, 2000), on meediakasvatusalase info levikule kaasa aidanud mitmed artiklid. Alates 2010. aastast on ilmunud Kristi Vinterilt Eesti Päevalehes, Postimehes, Eesti Ekspressis ja Õpetajate Lehes mitmeid selleteemalisi artikleid.

Koostöös Andra Siibaku ja Kristiina Kruusega ilmus 2010. aasta Õpetajate Lehes Kristi Vinterilt väga põhjalik artikkel „Meedia mõjud ja meediakasvatus eelkoolieas” (Vinter jt, 2010). 24 lasteaiaõpetajaga fookusgrupis läbi viidud intervjuudest selgus, et õpetajad teadvustavad nii meedia negatiivset kui positiivset mõju lastele. Lasteaiaõpetajaid tegi murelikuks, et sõltuvus televiisorist või arvutist tekitab mõnes eriti ekraanilembeses lapses lausa füüsilise reaktsiooni – käed hakkavad värisema või muutub toonus lõdvaks, kui teda arvuti tagant eemale sundida. Õpetajate arvates on lapsed üleüldiselt jäänud füüsiliselt nõrgemaks ja paljudel on probleeme silmadega. (Vinter jt, 2010)

Ekraanimeedia positiivsete aspektidena nähti laste silmaringi avarustumist ja õppimisvõimalusi, samuti õhutust loovtegevustele ning huvi tekitamist võõrkeelte vastu (Vinter jt, 2010).

Kui intervjuu algul taandas enamus õpetajaid end meediakasvataja rollist, siis arutelu arenedes suurenes mõistmine lasteaias läbi viidava õpetuse osas. Mõisteti, et vastamaks infotehnoloogiaajastust tingitud muutustele, tuleb läbi viia ka muudatusi kasvatustegevuses. (Vinter jt, 2010)

Uuringu tulemustele toetudes jõuti oluliste järeldusteni lasteaiaõpetajakoolituse õppekavade täiustamiseks. Leiti, et ühelt poolt vajab õpetaja meediakasvatuse didaktikat puudutavaid kursusi, aga ka isikliku meediakirjaoskuse ning tehniliste teadmiste suurendamise võimalust. Viimasega on seotud õpetajate kõige suuremad kahtlused ja mured meediakasvatuse läbiviimiseks, sest selles valdkonnas tunnevad end eriti ebakindlalt vanema generatsiooni õpetajad. (Vinter jt, 2010) Praegu kehtivas, 2008. aastal vastu võetud koolieelse lasteasutuse riiklikus õppekavas puuduvad mõisted meedia, meediakasvatus, teabekeskond või tehnoloogia. Vinteri arvates ei võimalda senine lasteaiaõpetajate aluskoolitus eri kõrgkoolides omandada meediavaldkonna temaatikat (mõju, toimimine ja didaktika) (Vinter, 2011).

„Meediapädevus peab saama võtmeoskuseks /.../. [See] peaks olema õpetajakoolituse osa, et õpetajad saaksid ise seda õppida ja oleksid võimelised seda õpetama. Selles valdkonnas soovitame ka meedia õpetamise mooduleid järjepidevalt ajakohastada, et tagada ka selles valdkonnas täiendusõpe.“ (Prets, 2008)

Lahendust nähakse siin meedia ja pedagoogika ühendamises õppeprogrammis. Hea näitena tuuakse Soome kõrgharidussüsteem, kus magistriõppes on ühendatud interdistsiplinaarsed programmid, avamaks võimalusi erineva bakalaureuseõppe taustaga õppijaile. (Vos, Terryn, 2013)

Praeguseks on olukord veidi paranenud. 2011. aastal esitasid Kristi Vinter, Elyna Nevski ja Kaire Kollom Hasartmängumaksu Nõukogule (HMN) taotluse haridust toetava teenuse – haridustehnoloog lasteaias – väljatöötamiseks ja piloteerimiseks. Kuigi taotlust ei rahastatud, jätkati tööd. Tallinna pedagoogilise seminari alushariduse osakonna juhata Sirje Allmanni toetusel alustati Kaire Kollomi ja Elyna Nevski eestvedamisel õppekava mooduli arendamist. (Pors, 2013)

Täna võib öelda, et meediakasvatus on saamas peatselt koolieelse lasteasutuse riikliku õppekava valdkonna „Mina ja keskkond” üheks osaks [...] (Vinter jt, 2014:128). Selleks, et see aga toimima hakkaks, tuleb õpetajaskonna teadmised viia vastavusse uute nõuetega. Nii oma seminaritöö (Kuulme, 2014) kui selle töö käigus läbi viidud intervjuud näitavad, et ühelt poolt vajavad aastaid töötanud õpetajad uuest keskkonnast tingituna täiendkoolitusi, teisalt tuleb uute õpetajate koolitamisel pöörata suuremat tähelepanu meediaõpetuse/-kasvatuse olulisusele.

## **1.5. Uurimisküsimused**

Uurimisküsimused püstitati lähtuvalt töö eesmärgist selgitada meie lasteaiasõpetajate võimalusi meediapädevuse alaseks enesetäienduseks.

1. Millised asutused/ettevõtted pakuvad meediaga seotud koolitusi alushariduse pedagoogidele?
2. Millise sisuga koolitusi pakutakse, milliseid eesmärke need taotleavad ja millest koolitused lähtuvad?
3. Milliseid iseseisva täiendamise võimalusi on lisaks koolitustele veel alushariduse pedagoogidele suunatud?

4. Mil viisil on kujundanud oma meediakasvatuse alase kompetentsi meediategevusi igapäevatoos kasutavad lasteaiad?

## **1.6. Meetodid**

Selgitamaks välja alushariduses meediakasvatusalase koolituse pakkujaid, tutvuti Eesti kõrgkoolide õppekavadega.

Kuna paljusid infotehnoloogiaga seotud täiendkoolitusi õpetajatele pakub Hariduse Infotehnoloogia Sihtasutus (HITSA), tutvuti HITSA kodulehel olevate pakkumistega. Tulemusi kajastatakse töö uurimuslikus osas.

Lasteaiaõpetajatele meediakasvatusalaste koolituste pakkuja leidmiseks tutvuti internetis koolitusfirmade kodulehtedega. Kuna 2007–2009 läbi viidud rahvusvahelisest uuringust lasteaiaõpetajate koolitussoovide kohta (Kollom, 2010) selgus, et õpetajad eelistaksid eraldi koolitusi lasteaia- ja kooliõpetajatele, otsiti selle töö raames neid koolituspakkumisi, kus alushariduse õpetajad on eraldi sihtrühmana välja toodud. Kuna töö autoril puudub nii pedagoogiline taust kui sidemed erinevates õpetajate võrgustikes, sooritati ka internetipäring otsisõnadega „koolitused“ ja „lasteaiaõpetajad“ Selgus, et lasteaedadele eraldi koolitusi väga palju ei pakuta. Leiti kolm koolituspakkujat (MTÜ Hared, OÜ Luwi ja Logoserv Koolitused), kelle pakkumistest võis eeldada, et täpsustamise korral võiks mõnel juhul rääkida seotusest meediaga. Info täpsustamiseks saadeti kõigile neile kiri, kus paluti vastata kolmele küsimusele:

1. Tean, et meediakasvatus/õpetus on väga hästi läbi viidav mistahes valdkonna läbimiseks. Kas aga oskate välja tuua mõne koolituse oma pakutust, kus teadlikult on rõhku pööratud meediakasvatusalaste pädevuste pakkumiseks õpetajatele?

2. Millest lähtute oma koolituste koostamisel?

3. Millise taustaga on teie koolitajad?

Lisaks jõuti otsisõnadega „lapsehoidjad“ ja „koolitus“ MTÜ Perekoolituse Instituudi kodulehel olevate koolituspakkumisteni.

Tallinna Ülikooli haridusteaduste instituudi hallatavalt Tea ja Toimeta kodulehelt

www.teatoimeta.ee leiti mitmeid artikleid lasteaedades läbi viidavatest meediakasvatusalastest tegevustest. Sealt saadud info põhjal võeti ühendust Tallinna Tuule lasteaiaga, Kohila lasteaiaga Sipsik ja Saue valla Laagri lasteaiaga, soovides intervjuud meediakasvatuse sisse viimisega seotud küsimustest neis. Kohila lasteaiast pöördumisele vastust ei saadud, kuid Laagri lasteaiast ja Tuule lasteaiast tuli positiivne vastus.

Uurimismeetodiks valiti semistruktureeritud individuaalintervjuu, kuna see annab võimaluse esitada ettevalmistatud küsimusi vastavalt vestluse käigule ja võimaldab täpsustavaid küsimusi (Sotsiaalse..., 2016).

Intervjueeritavate valikul lähtuti Tea ja Toimeta kodulehelt leitud infost. Kuna Tuule lasteaiarühmaõpetaja ja IT-tugiisik Anu Perile omistati Tallinna haridusameti, Tallinna alushariduse juhtide ühenduse ja Tallinna koolijuhtide ühenduse koostöös tiitel eÕpetaja 2013, pöörduti kirjaga otse tema poole. Anu oli nõus ja intervjuu toimus 27. aprillil 2016.a lasteaias õppeklassis ja kestis 28 minutit.

Laagri lasteaias leiti samast, Tea ja Toimeta kodulehelt info meedianädala toimumise kohta. Artikkel oli kirjutatud Tallinna Pedagoogilise Seminari haridustehnoloog Elyna Nevski poolt, kuna aga antud töö huvides oli uurida teemat lasteaias seest nähtuna, siis pöörduti palvega õppealajuhataja poole. Intervjueeritavaks osutuski õppealajuhataja Birgit Sipelgas. Intervjuu toimus 27. aprillil 2016. lasteaias saalis ja kestis 26 minutit.

Intervjuude lindistamiseks kasutati tahvelarvutit.

Eeldusel, et ettevalmistatult saadakse õpetajailt täpsemad vastused ja kuna õpetajad olid sellest huvitatud, saadeti neile eelnevalt intervjuuküsimused:

- Kus on teie lasteaias meediakasvatusega tegelevad õpetajad omandanud alusteadmised ja meediakasvatusalased meetodid?
- Kui paljud teie lasteaias töötajatest osalevad meediakasvatusalastes tegevustes?
- Kuidas toimus nende tegevuste sisseviimine, kas oli vastuseisu, kuivõrd leidis vabatahtlikku initsiatiivi, kui õpivalmis oli personal jne.

- Kas ja kuidas näeksite võimalust õpetada kolleege teistest lasteaedadest?
- Palun jagage mõnda näidet oma meediakasvatusalasest tegevusest.

Kuna antud uurimuses ei ole tegemist arvuliste näitajatega, valiti transkribeeritud intervjuude analüüsiks kvalitatiivne meetod, mis aitab saadud andmeid uurides leida vastused küsimustele miks ja kuidas. (Laherand, 2008)

Intervjuusid kasutati selleks, et uurida, kuidas toimuvad meediakasvatuslikud tegevused mõningates lasteaedades. Intervjuude analüüsiks otsiti tekstikatkeid, mis vastaksid uurimisküsimustele ja selgitaksid meediakasvatuse lasteaedadesse sisseviimise põhjuseid ja ajendeid, õpetajate vastavat kvalifikatsiooni või hariduslikku tausta, ning tooksid välja võimalikke raskusi või probleeme teema sisseviimisega.

Kuigi eesmärgiks ei olnud lasteaedu võrrelda, annab juhtumiülene analüüs võimaluse mustrite või seoste leidmiseks. Konkreetsemate seoste loomiseks peaks aga valim olema suurem (Kvalitatiivne ..., 2016).

Leitud seoseid kajastatakse töö osas 2.2 Meediakasvatusliku tegevuse rakendamine Tallinna Tuule lasteaia ja Saue valla Laagri lasteaia.

### **1.6.1. Meetodikriitika**

Kasutatud meetodite osas osutus kõige keerulisemaks vastuste saamine koolitusfirmadesse saadetud e-kirjadele. Pärast mitut järelpärimist jäigi positiivne vastus saamata firmalt Logoserv Koolitused. Nende soovimatus tasuta informatsiooni edastada tõstis päevakorda osalusvaatluse teema. See võimalus jäeti aga erinevatel põhjustel kasutamata. Näiteks ei leitud kalendrist ühtegi teemaga sobivat koolitust ja ligi kaheksasajaeurosed koolitused ei ole üliõpilasele taskukohased. Isegi kui ühel, aga sel juhul temaatilisel koolitusel oleks jõudnud osaleda, ei oleks see andnud piisavalt ainet üldistusteks.

Lasteaedades läbi viidud semistruktureeritud intervjuud andsid võimaluse esitada täiendavaid, intervjuu käigus tekkivaid küsimusi, kuid valitud meetod võimaldas ka liialt laialivalguvat vestlust. Kuna uurija ei oma pedagoogilist haridust, andis see ühest küljest hea võimaluse tausta selgitamiseks, kuid teisalt, arvestades intervjuueeritavate avatust ja intervjuueerija liigset innustumist, laskuti mitmel korral teemasse otseselt mitte puutuvate aspektideni. Samas tundub

see siiski antud töö kontekstis parim meetod, kuid õppimiskohana näeb uurija endas konkreetsuse arendamist.

## **2. TULEMUSED**

### **2.1. Koolituspakkujad ja koolituste sisu**

#### **2.1.1. Kõrgkoolid**

Alushariduse pedagoogiks on Eestis võimalik õppida nii Tallinna ülikoolis kui Tartu ülikoolis, kuid kuni 2013. aastani puudus nende õppekavades eraldi välja tooduna meediakasvatus.

Tallinna ülikoolis koolitatakse alushariduse pedagooge nii bakalaureuse- kui magistriõppes (Tallinna ..., 2015).

Nii Tallinna ülikooli haridusteaduste instituudis kui Rakvere kolledžis on võimalik omandada alushariduse pedagoogi kutse bakalaureuseõppes. Selle eesmärgiks on luua võimalused laiapõhjalise kasvatusteadusliku hariduse omandamiseks alushariduse valdkonnas, toetada oskuste kujunemist töötamiseks alushariduse pedagoogi teadmisi nõudvatel ametikohtadel ning luua võimalused õpingute jätkamiseks alushariduse pedagoogi magistriõppes. Õppekava maht on 180 EAP ja nominaalõppeaeg kuus semestrit. ( KAALB/12.HR, 2016 ).

Meediakasvatus lisandus Tallinna Ülikooli pedagoogilise seminari õppekavasse 2013/14. õppeaastal. Kuivõrd aastaid on arutletud, et meediakasvatus võiks olla integreeritud mistahes õppekavas välja toodud valdkonnaga (Vinter, 2010), tundus kõige orgaanilisem selle liitmine valdkonna “Mina ja keskkond” üheks osaks. Kuna 2015. aasta sügisel ühinesid Tallinna Ülikooli pedagoogiline seminar ja haridusteaduste instituut (Tea ja ..., 2016), siis praegu pakuvad meediakasvatusalast koolitust alushariduse pedagoogidele ainsana Tallinna ülikooli haridusteaduste instituut ja Rakvere kolledž. (KAALM/14.HR, 2016a)

Väga hästi võetakse meediakasvatuse sisu kokku Tallinna ülikooli alushariduse pedagoogi õppekavas, kus on õppe eesmärgidena välja toodud (digitaal)meedia kui ühe kasvukeskkonna

ohtude ja võimaluste teadvustamine lapse igakülgse arengus, valmidus rakendada meedia sisu ja IKT vahendeid teadvustatult laste meediateadlikkuse kujundamiseks ja lapse igakülge arengu toetamiseks, praktilised oskused meediakasvatuse läbiviimiseks lasteaias (KAA6065.HR, 2016).

Kuivõrd Tallinna ülikoolis pakutakse alushariduse pedagoogi kutset bakalaureuseõppes kümne erineva õppekava alusel nii haridusteaduste instituudis kui Rakvere kolledžis, ei ole mõtet siinkohal välja tuua kõiki erinevaid aineid ja mahte, sest need erinevad õppekavati. Küll aga on tasub märkida, et meediakasvatusega seotud ained kajastuvad kõikides õppekavades.

Näitena võib tuua alushariduse pedagoogi õppekava eriala valikmooduli, kus muu hulgas on eesmärgidena välja toodud, et mooduli läbinud üliõpilane oskab analüüsida, hinnata ja kasutada erinevate info- ja kommunikatsioonitehnoloogia vahendeid ning tarkvara eakohases õppeprotsessis. Ainetena on õppekavas: „Meediakasvatus alushariduses“ – 4 EAP, „Arvuti lasteaias“ – 3 EAP, „Haridustehnoloogi praktika I ja II“ – kokku 7 EAP, „Informaatika didaktika“ – 3 EAP ning „Info ja kommunikatsioonitehnoloogia juhtimine lasteaias“ – 3EAP. Lisaks on võimalik valikainetena võtta „Haridustehnoloogiline meeskonnatöö ja nõustamine“ – 3 EAP, „Animatsioonide loomine ja kasutamine lasteaia õppeprotsessis“ – 4 EAP ning „Veebipõhised õpikeskkonnad ja -võrgustikud“ – 3EAP. (RKALB/15.RK, 2016)

Lisaks kuuluvad nii haridusteaduste instituudi kui Rakvere kolledži õppekavadesse ained „Multimeediumi loomine ja meediakasvatuse rakendamine õppeprotsessis“, mahuga 6 EAP, „Haridustehnoloogia lasteasutuses“, mahuga 3 EAP (KAALB/14.HR), „IKT-põhised õppemängud ja eelkooliealise lapse areng“ – mahuga 3 EAP (KAALB/15.HR), Haridustehnoloogiline meeskonnatöö ning info- ja kommunikatsioonitehnoloogia juhtimine haridusasutuses, mahuga 6 EAP, „Õppimine ja õpetamine tehnoloogiarikas keskkonnas, mahuga 6 EAP (RKALB/16.RK).

Magistriõpet alushariduse pedagoogidele pakub Tallinna ülikooli haridusteaduste instituut. Õppe nominaalaeg on neli semestrit ja maht 120 EAP. Magistriõppe eesmärk on luua võimalused alushariduse rahvusvaheliste suundumuste laiapõhjaliseks analüüsiks kasvatusteaduste ja hariduspoliitika kontekstis, toetada valmisoleku kujunemist koolieelse lasteasutuse juhtimise ja nõustamise teoreetiliste käsituste analüüsimisel ning kompetentsust praktiliste juhtimisprotsesside suunamisel, toetada koolieelse lasteasutuse tegevuse ja õppekasvatustegevuse juhtimisel ning enda isiksuse arengu suunamisel alushariduse pedagoogi

ametialase professionaalsuse kujunemist ning luua eeldused õpingute jätkamiseks doktoriõppes. (KAALM/14.HR, 2016b)

Tallinna ülikooli digitehnoloogiate instituudis on magistriõppes võimalik valida õppekavad „Haridustehnoloogia“ -120 EAP ja „Digitaalsed õpimängud“ – 120 EAP (Õppekavad..., 2016).

Haridustehnoloogia õppekava eesmärkideks on toetada haridustehnoloogiliste teadmiste ja pädevustega spetsialistide kujunemist, kes koostöös teiste osapooltega oma asutuses ning erialakogukondi kaasates juurutavad, loovad, arendavad ja toetavad digivahendite kaasamisel muutuvaid õppimise korraldamise visioone ning efektiivseid tehnoloogilisi lahendusi organisatsioonis ning kujundavad digiajastu loovat, innovaatilist, õppijakeskset ja kaasavat õppimiskultuuri, ise seda praktiseerides ja eest vedades. (IFHTM/16.DT, 2016)

Õppekava „Digitaalsed õppemängud“ peamiseks eesmärgiks on koolitada haridusspetsialiste, kes oskavad lõimida haridusvaldkonna, IKT ja disaini teadmised tänapäevaseid info- ja kommunikatsioonitehnoloogia võimalusi kasutades innovatiivsete ja õppimist toetavate mänguliste õppevahendite loomisesse (DTLGM/15.DT, 2016).

Tallinna ülikooli Haapsalu kolledžis on võimalik õppida rakendusinformaatikat (180 EAP, 6 semestrit), mille eesmärgiks on luua eeldused informaatika olulisemate rakendusvaldkondade ning arengusuundade tundmaõppimiseks, toetada tarkvaraarenduse ja -disaini alaste pädevuste kujunemist, anda baasteadmised ja oskused multimeediumivahenditel põhineva tarkvara loomiseks, luua eeldused elukestvaks õppeks ning professionaalseks enesetäiendamiseks ning toetada IT-valdkonna arengut regioonis (Rakendusinformaatika, 2016).

Õpetajate ja koolijuhtide täiendõpe on Tallinna ülikoolis koondatud Õpetajate Akadeemia alla, mille tegevuse eesmärgiks on luua õpetajate ja koolijuhtide õppimiseks uudsed ja tähenduslikud õppimisvõimalused, mis toetavad läbivalt õpetajate kutsestandardis kirjeldatud kompetentside omandamist ning valmisolekute kujunemist Eesti hariduse pidevaks arendamiseks. (Õpetajate Akadeemia, 2016)

Tartu ülikoolis on bakalaureuseõppes võimalik omandada koolieelse lasteasutuse õpetaja kutse haridusteaduste instituudis ja Narva kolledžis. Magistriõppes pakutakse mõlemas alushariduse pedagoogi kutset. Narva kolledžis on õppe erisuseks ettevalmistus töötamiseks mitmekeelses



õpikeskkonnas. (Õppekavad ..., 2016)

Tartu ülikooli haridusteaduste instituudi koolieelse lasteasutuse õpetaja bakalaureuseõppes pakutava õppekava eesmärk on valmistada ette mitmekülgsete teadmiste ja oskustega koolieelse lasteasutuse õpetajaid, kes on suutelised kujundama laste arenguks soodsa keskkonna, kasutama laste aktiivsust vallandavaid meetodeid ning kujundama lastes esmased õppimis- ja tööharjumused. Õpiväljundina on välja toodud, et õppekava läbinu oskab kavandada õppe- ja kasvatustegevust tõendus põhisel arvestades kaasaegse õpikeskkonna võimalusi, lõimingu põhimõtteid ja turvalisust, ühendades oma teoreetilisi teadmisi praktiliste oskustega. Selle õppekava läbinutele omistatakse lõpetamisel õpetajakutse kuues tase. (Õppekava ..., 2016a)

Selle õppekavas on õppemahuga 3EAP aine „Infotehnoloogia kasutamine alushariduses“, mille eesmärgiks on tutvustada alushariduse pedagoogidele infotehnoloogia rakendamise võimalusi nende töös. Aine raames tutvustatakse vajalikku riist- ja tarkvara, laiatarbeprogrammide kasutamist alushariduse õppematerjalide loomisel, õppeteemaliste veebilehekülgede ja tarkvara otsimist, hindamist ja kasutamine ning pildi-, heli- ja videotöötlust. (Õppekava..., 2016b)

Samas omandatava koolieelse lasteasutuse pedagoogi magistriõppe eesmärgina on välja toodud konstruktiivselt mõtleivate ja tegutsevate, mitmekülgsete teadmiste ja professionaalsete oskustega koolieelse lasteasutuse pedagoogide ettevalmistamine. Need pedagoogid väärtustavad teadmispõhist õpiühiskonda ning on suutelised arendama lasteasutuse õppe-kasvatustööd ja nõustama nii lapsevanemaid kui kolleege kasvatusküsimustes. Eriala läbinutele omistatakse õpetajakutse seitsmes tase ja omandatud akadeemiline haridus võimaldab jätkata õpinguid haridusteaduste doktoriõppe erialadel. Meediakasvatusalaseid pädevusi pakub mahuga 3 EAP õppeaine „Haridustehnoloogia alushariduses“. (Õppekava..., 2016c )

Nii Tartu kui Tallinna ülikool, lisaks Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia, Eesti Kunstiakadeemia ja Tallinna Tehnikaülikool pakkusid kuni aastani 2015 erinevaid Eduko rahastusega täiendkoolitusi lasteaiaõpetajatele üle Eesti (Pedagoogide..., 2016). Tänapäevaks on Eduko haridusteaduse ja õpetajakoolituse arendustegevused on lõppenud.

Tallinna Ülikooli Balti filmi, meedia, kunstide ja kommunikatsiooni instituudi BFM koolitused korraldab erinevaid filmi, meedia ja sõnumi visualiseerimisega seotud täiendkoolitusi ja seminare. Õpetajatele pakutakse muutunud õpikäsitlust toetavaid ja õppetööd elavdavaid filmi-

ja animatsioonikoolitusi. (BFM Koolitused, 2016)

Allpool mõned näited BFM Koolituste kodulehel olevatest pakumistest, kus sihtrühmana on välja toodud ka lasteaiaõpetajad.

- Animatsiooni loomine pedagoogilise õppemeetodina.

Kursuse esimene osa on pühendatud andragoogikale ja sellele, kuidas animatsiooni õppetöös kasutada. Teine osa on praktilised töötoad, mille käigus igal grupil (2–3 inimest igas grupis) valmib oma lamenukkanimatsioon. Kursuse lõpetanud õpetaja oskab oma klassi või grupiga luua lihtsamaid animatsioone. Ta oskab juhendada õpilasi, teha ettevalmistusi animatsiooniks, filmida, monteerida audiovisuaalset materjali ning kasutada animatsiooniks vajalikku tarkvara. (Õpetajatele: ..., 2016)

- Mänguasjade salapoliitika

Koolituse sisu: loeng kaasaja mänguasjadest, gruppitöö eri tüüpi mänguasjade analüüsimisel, arutelu.

Eesmärk: teadvustada ja ära tunda eri tüüpi mänguasjade varjatud ja mitteverbaalset sõnumit. (Mänguasjade ..., 2016)

### **2.1.2. Teised koolituspakkujad**

Töö käigus läbi viidud intervjuudest selgus, et hetkel on õpetajatele kõige kättesaadavamad Hariduse Infotehnoloogia Sihtasutuse (HITSA) täiendkoolitused, kuna infot nende kohta saadetakse jooksvalt koolidesse/ lasteaedadesse ning need on tegevõpetajatele ja haridustehnoloogidele tasuta.

HITSA eesmärk on muu hulgas kaasaegsete tehnoloogiate, sealhulgas info- ja kommunikatsioonitehnoloogia (edaspidi IKT) rakendamise kaudu

- aidata kaasa hariduse ning teadus- ja arendustegevuse kvaliteedi ning tulemuslikkuse tõusule;
- toetada IKT alase hariduse edendamist kõikidel haridustasemetel (HITSA, 2016a).

Oma eesmärgi saavutamiseks tegutseb hariduse- ja teaduse valdkonna IKT kompetentsi- ja

arenduskeskusena, sh teostab monitooringut ja analüüsi, osaleb arengu-, tegevus- ja õppekavade väljatöötamisel ning rakendamisel (HITSA..., 2016a).

HITSA koolitused arendavad iga haridustaseme õpetaja digipädevusi ja oskust neid valdkonnapõhiselt kasutada. (Koolitused, 2016)

Oluline on ka see, et HITSA koolitused on nii alus-, üld- kui ka kutseõppeasutuse õpetajatele, haridustehnoloogidele, koolijuhtidele tasuta.

Mõned näited õpetajatele, sh lasteaiaõpetajatele HITSA pakutavatest koolitustest:

- eTwinning lasteaiaõpetajatele ja I kooliastme õpetajatele
- Digialgus: Infotehnoloogia ja koostöö
- Digialgus: Loovuse toetamine tehnoloogia abil
- Digialgus: Õpetaja loob ja jagab (Koolituste ..., 2016).

Lisaks tegutsevad turul ka mõned eraldiseisvalt koolitusi pakkuvad ettevõtted. Alljärgnevalt kokkuvõtte nelja (MTÜ Hared, OÜ Luwi, Logoserv Koolitused ja MTÜ Perekoolituse Instituut) internetis lasteaiaõpetajatele koolitusi pakkuva koolitaja kodulehelt leitud infost.

Koolituste mahud ulatuvad 3–8 akadeemilisest tunnist (MTÜ Hared, OÜ Luwi, Logoserv koolitused) 160 tunnini (Logoserv koolitused). Lisaks pakutakse 240-tunnist lapsehoidjakursust koos juhendatud praktikaga (OÜ Luwi, MTÜ Perekasvatuse Instituut).

Koolituste sihtrühmadena on enamasti välja toodud lasteaiaõpetajad (Logoserv koolitused), aga ka lasteaiaõpetajad ja õpetajaabid, lapsehoidjad, laste- ja asenduskodude personal, lapsevanemad (OÜ Luwi).

On väga paindlikke pakkumisi teemade ja koolituse pikkuse osas, kus koolitused koostatakse konkreetse lasteaia soove ja vajadusi arvestades (MTÜ Hared), aga võib leida ka lasteaeda tellitavaid koolitaja poolt pakutavaid kursusi (Logoserv koolitus).

Koolituste teemade valik on väga lai. Välja võib tuua erinevad väärtuskasvatusega seotud

koolitused (Logoserv koolitus), looduse ja õuesõppega seotud koolitused (MTÜ Hared, Logoserv koolitused). Palju pakutakse käelise tegevuse, mängu ja liikumisega seotud koolitusi (Logoserv koolitused, OÜ Luwi, MTÜ Hared). Pakuti ka rahvapärimuslikke õuemänge õpetavat koolitust (Logoserv koolitused) ning erivajadustega laste märkamist ja abistamist koolieelses eas (OÜ Luwi), eripedagoogika ja arengupsühholoogia teemat puudutavaid koolitusi (MTÜ Perekasvatuse Instituut).

Silma jäi nii lühemaid praktilisi koolitusi (MTÜ Hared, OÜ Luwi, Logoserv koolitused) kui ka õpetamise metoodika- ja didaktikaalaseid, eneserefleksiooni, meeskonnatööga seotud kursusi (Logoserv koolitused).

Kuivõrd selle töö eesmärk on selgitada meediateadlikkuse tõstmisega seotud koolitusvõimalusi, siis nii MTÜ Hared (17.03.2016) kui OÜ Luwi (22.03.2016) vastasid kirjalikule päringule, et teadlikult meediaga seotud koolitusi nende pakkumistes ei ole. Logoserv koolitustelt oli kõige keerulisem saada vastust kolmele uurimises olulisele küsimusele. Mitmete kirjade käigus selgus, et ainus võimalus selleks on koolitusel osalemine, mis aga erinevatel põhjustel kasutamata jäeti. Kumama jäi soovimatus teha uurijatega koostööd ja jääb vaid loota, et oma koolitusi kokku pannes ollakse paindlikumad, arvestamaks õpetajate soove ja vajadusi.

Vaid MTÜ Perekasvatuse Instituudi kodulehel oli täiendkoolituse osas õpiväljundina välja toodud teema „Ekraanimeedia laste elus”. Kursuse maht on 8 tundi ja käsitletakse ekraanimeedia mõju lapse ajule, arengule ja käitumisele, ekraanimeedia doseerimist, interneti lapsehoidjaid jm võimalusi ekraaniaja piiramiseks.

Taotluslikult üldsõnalisele küsimusele – „Millest lähtute oma koolituste koostamisel?” vastates ei toonud kahjuks keegi neist välja, et oleks oma koolituste koostamisel lähtunud õpetajatele esitatud seadusandlikest nõuetest või kutsestandardist. Küll toodi välja koolitusturu vajadused, spetsialistide olemasolu ja koolitajate pakkumised.

### **2.1.3. Mitteformaalsed õppimisvõimalused**

Lisaks tavapärastele koolitusfirmadele on huvi korral võimalik internetist leida muid võimalusi meediapädevuse arendamiseks.

Huvitavaid ja praktilisi töötubasid animatsioonide loomiseks pakub MTÜ Kinobuss (Kinobuss, 2016).

Mitmetes lasteaedades tegeletakse juba aastaid teadlikult meediakasvatusega. Oma kogemusi jagatakse Tea ja Toimete kodulehel <http://www.teatoimeta.ee>.

Mõned näited meediakasvatusest erinevates lasteaedades

- Digiõpe Tallinna Tuule lasteaias (Digiõpe ..., 2015)
- Avastusteel – ilm ja ilmavaatlused Tallinna Lepatriinu Lasteaias (Avastusteel ... , 2016)
- Nutilabor Kohilas lasteaias Sipsik (Nutilabor, 2016).
- Animafilmi tegemine Tallinna Sipsiku lasteaias. (Animafilmi ..., 2016)

Küllap toimub rohkemgi, aga siinkohal ei ole eesmärgiks kõigi näidete välja toomine, vaid näidata, et huvi korral on võimalik leida ideid ja abi kolleegidelt.

Tea ja Toimeta kodulehelt on võimalik leida viiteid mitmetele kirjanduslikele ja veebiallikatele (EU Kids Online). Välja on toodud suur valik artikleid ja uurimusi nii eesti kui inglise keeles, selekteerituna abiks nii õpetajatele kui lastevanematele. (Tea ..., 2015)

2010. aastal ilmus kirjastuselt Ilo Kristi Vinteri koostatud metoodiline kogumik “Meediamängud lasteaias”. Selle koostamiseks korraldati meediamängude konkurss, kutsudes lasteaiadepetajaid osalema. Raamatu 63 leheküljel antakse lisaks mänguõpetustele ülevaade meediakasvatusest, selle eesmärkidest ja meetoditest. Trükkis on kõigile huvilistele kätte saadav veebis ja lingi sellelegi, leiab Tea ja Toimeta lehelt.

Intervjuudest selgus, et just sellele toetuvad õpetajad oma praktilistes tegevustes.

## **2.2. Meediakasvatuse tegevuse rakendamine Tallinna Tuule lasteaias ja Saue valla Laagri lasteaias**

Antud peatükis selgitatakse kahes uuritavas lasteaias meediakasvatuse tegevusega seotud aspekte. Läbi viidud intervjuude eesmärk oli jõuda arusaamani, millele tuginevad

meediakasvatusalasi tegevusi lasteaedades tegevad õpetajad oma tegevustes.

## **22.1. Meediakasvatuslikud tegevused Tuule ja Laagri lasteaedades**

Nii Tallinna Tuule kui Laagri lasteaia meediakasvatuslikust tegevusest olid ilmunud artiklid Tea ja Toimeta kodulehel, mis andis põhjust eeldada sellesuunalist teadlikku tegevust.

Tuule lasteaed on suur, 12 rühmaga lasteaed. Kodulehe põhjal kasutatakse õppetöös lisaks õues- ja külastusõppele palju ka infotehnoloogiat. Seni ei ole lasteaia haridustehnoloog, kuid töötab osalise koormusega IT-tugiisik, kes koordineerib ja juhendab ka meediakasvatuslikku tegevust. Tema sõnul tegeldakse igas rühmas ka meediakasvatusega.

*Ma arvan, et... Mitte ma ei arva, ma tean, et igas rühmas kasutatakse meediakasvatust, aga kui teadlikult õpetajad seda teevad.../.../ Meil ei ole seda asja, et lapsed istuvad arvuti taga ja teevad lihtsalt midagi või mängivad lihtsalt. Pigem ikka, kuidas seda vahendit kasutada, kuidas ma saan läbi selle vahendi ise midagi luua. Mida mina õpin sellest programmist, sellest keskkonnast. Kõik on õppimise eesmärgil. Kui me multafilme oleme teinud, laps õpib ääretult palju, kui ta ise loob ühe animatsiooni. Näeb stseenide taha kui ka stseenidest ettepoole. (A.P. Tuule lasteaia)*

*/.../ Kui me hakkame kleepetööd tegema ja võtame aluseks ajalehed, siis see ajaleht ei pea olema see, mille peal ma kleebin, vaid ma võin uurida, mis ajalehes näidatud, missugused on tekstid, missugused on pildid. Peidetud asi, tood selle õpetajana välja. (A.P. Tuule lasteaia)*

Tuule lasteaia õpetaja Anu Peri tõi toreid näite helide mängust.

*/.../ Ja siis me tegime sellise asja, et ma eelnevalt valmistasin ette erinevad helid, mis on seotud haigustega. Otsisin heli, kus köhiti, kus aevastati, kus nuusati, kus oli naer, oli veesulpsatuse hääl, nagu selline vettekukkumise hääl. Panin kõik helid ühte kausta kokku, tulime lastega siia ja meil oli käimas emotsioonide õppimine – õnnetunne ja kurb tunne. Et kui sa oled terve, siis sa oled õnnelik ja kui sa oled haige, siis sa oled selline kurb ja kuulasime neid erinevaid helisid ja lapsed otsustasid, kas tegemist on terve inimesega või haige inimesega. (A.P. Tuule lasteaia)*

Lasteaia kodulehelt võib leida kasulike linkide alt ka viiteid lastele sobivatele portaalidele Lastekas.ee, ETV ja ER lasteportaal, Mängi ja õpi ja teistele arendavatele veebipõhistele mängudele. Mitmeid esikohti on digiloovtöödega toodud HITSA iga-aastastelt infotehnoloogiaalastelt konkurssidelt. (Vaata..., 2016)

Laagri lasteaia suuremad meediakasvatuslikud tegevused jäid eelmise õppealajuhataja eestvedamisel aastatesse 2011–2012. Praegu erilist initsiatiivi üles ei näidata, kuid tegeletakse sellega teadlikult näiteks väljakuulutatud meedianädala raames.

*Nad teevad seda, mingit osa sellest, aga nad ei tee seda südamega. See peab olema inimene, kellele meeldib väga... ja siis ta teeb teadlikult. /.../ Eks see on selline, et kui ütleme, et nüüd on meedianädal, nüüd hakkame tegema, siis teevad küll! Loevad veel korra Kristi Vinteri raamatu läbi ja lähevad teevad. (B.S.Laagri lasteaiast)*

*/.../ No meil on üks õpetaja, kes teeb lastele ise õppemänge arvutis. Lapsed saavad ükshaaval rühma arvuti taha ja vastavad seal. Nad õhinal ootavad, millal saavad! Näha on, et mõnel õpetajal on vaja, ta teeks veel rohkemgi... (B.S. Laagri lasteaiast)*

Laagri lasteaias on koostamisel uus õppekava, milles meediakasvatus on eraldi välja toodud.

*Paningi [õppekavasse] teema meediakasvatus, siis on meediavahendid – tehniline ja sõnumid. Ongi tegelikult kaks asja: kas sa kasutad mingit meediavahendit või räägid kõik asjad lahti. Ongi siin vanuste kaupa..(B.S. Laagri lasteaiast)*

Laagri lasteaia kodulehelt leiavad vanemad lingi muu hulgas ka Tea ja Toimeta kodulehele, mis pakub tuge paljudes algharidusega seotud, sealhulgas ka meediakasvatusega küsimustes.

## **2.2.2. Õpetajate meediapädevuse lähtekohad**

Enamus mõlema lasteaia õpetajatest on hariduse saanud ajal, kui meediaõpetus/-kasvatus ei kuulunud kõrgkoolide alushariduse õppekavasse.

*/.../ oleme kõik enam vähem „pisipeda” taustaga. Ma ise olen kah viidud terve kursusega üle Tallinna ülikooli... olid ju segased ajad /.../(B.S. Laagri lasteaiast)*

Tuule lasteaias ei ole hetkel ühtegi õpetajat, kes oleks meediakasvatuslikuks tegevuseks saanud väljaõppe kõrgkoolis.

*Mitte ühtegi. Selles mõttes, et meil oli teist või kolmandat aastat oli vist see haridustehnoloogia eriala. Meil ei ole ühtegi nii uut õpetajat. /.../ Nüüd magistris saad haridustehnoloogiks ja siis on ka Tallinna Ülikooli lisaeriala haridustehnoloogia. Nüüd just mul kolm praktikanti lõpetasid. (A.P. Tuule lasteaiast)*

Laagri lasteaias on eelmisel aastal lõpetanud töötajad, kelle õppekavasse on ilmselt kuulunud ka meediakasvatus.

*Õppeainena? Ma usun, et küll, sest Elyna Nevski on neile tundi andnud, seetõttu arvan, et on.(B.S. Laagri*

lasteaiast)

Samas on mõlemal asutusel praktikantide näol kontaktid selle ala tudengitega.

*/.../ meie üks endine töötaja, kes hetkel ei tööta, õpib pikalt ja teeb oma kooliasju, õpib haridustehnoloogiks /.../. (B. S. Laagri lasteaiast)*

Tuule lasteaias töötab osalise koormusega IT-tugiisik, kes täidab ka haridustehnoloogi kohuseid. Haridustehnoloogi haridust ta ei oma, kuid on end ise koolitanud.

*Aga ma ei ole seda kuskil otseselt õppinud. Ise nokitsen ja teen, et endal põnev oleks. /.../ Mina ise näiteks... seal Balti Filmi ja Meediakoolis oli meediakasvatuse koolitus, Kristi Vinter ise ja Nevski, vist olid... (A.P.Tuule lasteaiast)*

2017. aasta sügisest asub sinna tööle vastava õppe läbinud inimene.

Kui Tuule lasteaias toodi välja osalemine HITSA koolitustel, siis Laagri lasteaias ei ole keegi nendest osa võtnud.

*/.../ Vahepeal isegi hakati minema HITSA koolitusele, aga kellel oli kuskil reis, kellel oli lõpurühm, mõtles: kus ma lähen. Ikka on muid asju. Oleks, et üks päev. Aga need on mitu päeva, see tõmbab kohe motivatsiooni ära. /.../ Vähemalt ühte õpetajat ma tean, kes tahtis minna. Aga kaheteistkümnest üks?(B.S. Laagri lasteaiast)*

Mõlemas lasteaias peetakse oluliseks kolleegilt kolleegile õpet.

*Väga oleks vaja tegelikult. Käid kuskil kellegi teise tegevusi vaatamas, võib olla nii lihtne tavaline asi, aga samas on üks väike ivakene, sina õpetajana suudad midagi hoopis edasi arendada, et tegelikult see on küll hästi oluline asi. (A.P. Tuule lasteaiast)*

*/.../ Sest me teeme ju majasiseselt kah nii, käime teisi vaatamas. Näiteks üks rühm tegi meil avatud tunni raames kõigile õpetajaile koolituse, kus siis pildistati, natuke liiguti edasi, jälle pildistati. Lõpuks pandi siis film kokku. Ikka tehakse selliseid.... Vaatama minnakse ikka. (B.S. Laagri lasteaiast).*

*/.../ Igal aastal oleme teinud veebipõhise koolituse õpetajatele. (A.P. Tuule lasteaiast)*

## **2.2.3. Meediategevusi takistavad tegurid**

Meediakasvatustlikud tegevused lasteaias sõltuvad intervjuude põhjal ennekõike õpetajate huvist



teema vastu. Mõlemad kõneisikud olid seda meelt, et kindlasti ei mängi siin rolli õpetaja vanus.

*Meie üks õpetaja, kes kõige aktiivsem on arvutiga, saab peagi 50. (B.S. Laagri lasteaiast)*

Ka ei sõltu sellealane tegevus eriti materiaalsest baasist. Tihti piisab vaid ühest kõlaritega arvutist.

*Jaa, aga kui on juba see üks arvuti rühmas, see on juba piisav. (A.P. Tuule lasteaiast)*

Anu Peri tõi näite oma koolitajapraktikast materiaalse baasi võimalikust mõjutajast.

*Kokkuvõttes ei mõjuta. Sest kui ma olen siin käinud teistes asutustes, siis ... Lasteaedades on need puutetundlikud tahvlid... Need on kilepakendis, jätkuvalt! Ei ole see, et need on just nüüd tulnud vaid need on juba pikemalt olnud. Mis näitab, et nad ei ole seda mitte kunagi kasutanud! Ilmselgelt me ei saa rääkida, et neil ei ole vahendeid, vaid et neil ei ole tahtmist, julgust ei ole. (A.P. Tuule lasteaiast)*

Laagri lasteaias tõi kõneisik probleemina välja õpetajate vähese arusaama meediaõpetuse sisust.

*Nad ütlevad, et ei saa siia maani nagu aru selle sisust. See, kui sa võtad mingi filmi ette ja näitad selle ära, see ei ole ju meediakasvatus! (B.S. Laagri lasteaiast)*

## **2.2.4. Kokkuvõtteks**

Intervjuudest selgus, et enamus õpetajaid on saanud oma hariduse ajal, kui kõrgkoolides ei pakutud sellealast haridust. Seega on teadmised saadud täiendkoolitustelt. Kõige enam toodi välja majasisesed koolitused, kus koolitajana jagas oma kogemusi mõnel kursusel osalenud kolleeg.

*/.../ Ja siis on meil majas selline andmebaas nagu Infopank. Seal on hästi palju meediakasvatuse materjale üles pandud, ongi puhtalt kõik meediaelemendid eraldi võetud, et on pildid, helid, video, tekst. /.../ Igal aastal oleme teinud veebipõhise koolituse õpetajatele. See on nüüd majasisene. /.../ Esimestel aastatel saatsin meili peale kõik juhendmaterjalid aga viimasel aastal lõime Kooielu haridusportaali oma kogukonna ja seal see toimus kogu õppimine, et juhendid said sinna üles ja õpetajad panid kodused tööd sinna üles. /.../. (A.P. Tuule lasteaiast)*

Tallinna Tuule lasteaias õpetaja Anu Peri on sattunud koolitajarolli just huvi tõttu valdkonna vastu. Ta on end töö käigus täiendanud BFM Koolituse meediakasvatuse koolitusel ja nüüd jagab oma teadmisi majasiseselt, aga ka HITSA raames toimuvatel koolitustel.

Laagri lasteaias jääb aga meediakasvatusalane aktiivsem tegevus paari aasta taha, kui õppealajuhatajana töötas seal Eli Nevski, keda peetakse teema majjatoojaks. Sel ajal toimus rohkem ka asutusesiseseid koolitusi.

Kui 12 rühmaga Tuule lasteaias toimub igas rühmas midagi, olles enamasti lõimitud igapäevategevustesse, siis kuue rühmaga Laagri lasteaias viimase kahe aasta jooksul eraldi meediakasvatusega tegeletud ei ole.

*Kui mina kaks aastat tagasi tulin ja ütlesin, et „te olete ju nii palju neid meediateemalisi koolitusi läbinud, nii palju läbi viinud neid”, kõik on ju midagi teinud. Ma pidasin loomulikuks, et nad teevadki, aga tegelikult ei ole nagu ... Nad ütlevad, et see on nagu..., nad ei saa siia maani aru sellest sisust. (B.S. Laagri lasteaiast)*

Õpetajad küll teevad, kui kuulutada välja näiteks meedianädal, aga igapäevases õpetuses teadlikult neid meetodeid eriti ei rakendata.

*Ega praegu kah, kui ma ikka ütlen, et see on nüüd meedianädal, ikka tehakse! Siin näiteks talvel võttis üks rühm fotoaparaadid ja käisid vallas pildistamas. Iga laps pildistas ja siis tuli lõpuks kunstitöö välja. Väga kihvt! ... Aga jah, nad peavad teadma, et peab tegema. (B.S. Laagri lasteaiast)*

Mõlemas lasteaias ollakse seda meelt, et meediakasvatus on oluline osa kasvatustegevusest ja alustatud on teema lisamisega oma lasteaia õppekavasse. Tuule lasteaias loodi selleks töörühm, kuid mingil põhjusel on aktiivne arendustegevus tegevus hetkel soiku jäänud.

*Me panime kaks aastat tagasi kokku väikese meeskonna, kes pidi hakkama meediakasvatust sisse viima õppekavasse. Juba isegi saime mõned korrad kokku. Juba olid mõtted liikuma pandud, millegipärast see vajus ära. (A.P. Tuule lasteaiast)*

Laagri lasteaias on koostamisel uus õppekava ja meediakasvatus on sellesse sisse kirjutatud just õpetajate tegevuse toetamiseks. Plaanis on uus õppekava rakendada 2017. aasta sügisest.

*Aga ma võtsin meie õppekava, kuna seal oli nagunii vaja muudatusi teha, siis ma tegin õppekava siinse kohe arenguosa. Kui on neile ette antud paberi peal, siis nad teevad. Sest tihti on, et kui on mingid eesmärgid, siis tihti öeldakse, et ma ei oska kusagilt alustada, ma ei tea, kuhu poole minna. Paningi [õppekavasse] teema meediakasvatus /.../ See on nüüd see õppekava, mis on alles projektina. Nüüd sügisel see veel käiku ei lähe. Aasta pärast, kui uus maja valmis saab, tuleb meile väga palju uusi õpetajaid, kuna meil tuleb ju neli rühma juurde. Et*

*siis, kui tuleb uus maja, tuleb ka uus õppekava. (B.S. Laagri lasteaiast)*

Kuigi kummaski lasteaias ei ole hetkel tööl haridustehnoloogi, on mõlemas kontaktid praegu eriala omandavate üliõpilastega.

*Sügisest tuleb üks minu praktikant, kes on lõpetanud haridustehnoloogia lisaerialana. (A.P. Tuule lasteaiast)*

Laagri lasteaias uue õppekava koostamisel on just meediakasvatust puudutava osa koostamisel abiks olnud sama eriala õppiv kolleeg.

*Selles osas konsulteerisin meie õppiva haridustehnoloogiga, tema aitas mind. (B.S. Laagri lasteaiast)*

Tuule lasteaias toimuvad kord aastas majasisesed veebipõhised koolitused, kus õpitakse kasutama mõnda programmi või keskkonda. Koolielu haridusportaali loodi oma keskkond ja kogu õppimine toimus selles.

*See on kah see eeldus, et kui õpetajal on oskus luua midagi, siis ta läheb selle oskusega laste juurde. Me tegime seal meediaraamatuid, animeeritud gifte õppisime tegema ja ... (A.P. Tuule lasteaiast)*

*Oma õpetajatele on andmebaas Infopank, kus on hästi palju materjale üles pandud. Kui palju keegi teemaga kaasa tuleb, sõltub juba inimesest, aga võimalusi on piisavalt. (A.P. Tuule lasteaiast)*

*Meil on kogu aeg olnud selline avatum suhtumine. /.../ See on küll paika pandud, et kuus korra on igal rühmal erinevate meediumite kasutamine. Kasvõi siin samas hobiruumis käimine. Näiteks puutetundlik tahvel ... Kasvõi tehnoloogia kasutamise koha pealt. (A.P. Tuule lasteaiast)*

Majasisest vastuseisu uue valdkonna rakendamiseks ei ole kummaski majas tunda olnud. On nii aktiivsemaid kui passiivsemaid ja mõlemad intervjuueeritavad toovad välja, et ennekõike sõltub see õpetajast ja tema huvist.

*Aga koolituste koha pealt – eks me ise tuleme toredate ideedega välja ja siis kes tuleb kaasa, kes ei tule kaasa... (A.P. Tuule lasteaiast)*

Lisaks majasisestele koolitustele on Tuule lasteaias õpetajatest mõnigi osalenud HITSA digialguse koolitusel.

*HITSA on digialguse koolitused, mis lasteaiasõpetajatele puhtalt suunatud. Üks koolitusmoodul on „IKT ja loovus“.*

*Seal ka õpetatakse, kuidas kasutada mingeid programme millegi loomiseks. Teemegi seal heli- ja pilditöötlust, mis ongi töö erinevate meediumitega, meediakasvatus. Kes tahab, see saab küll koolitust. (A.P. Tuule lasteaiast)*

Laagri lasteaias õpetajad ei ole erinevatel põhjustel neis osalenud.

*Vahepeal isegi hakati minema HITSA koolitusele, aga kellel oli kuskil reis, kellel oli lõpurühm, mõtles: kus ma lähen. Ikka on muid asju. Oleks, et üks päev. Aga need on mitu päeva, see tõmbab kohe motivatsiooni ära. (B.S. Laagri lasteaiast)*

Muude koolitusfirmade pakkumisi ei ole lasteaiad kasutanud.

*Aga need summad on ikka päris suured just siin Tallinnas. Meie majal ei ole küll võimalust ühtegi sellist suurt koolitust endale lubada. Nad võivad ju teha, aga kui reaalselt ei ole inimesi, kes saaksid minna ja omast taskust ei ole ka võimalust maksta, siis jääbki lihtsalt pakkumiseks, aga ei ole, kellele pakkuda. (A.P. Tuule lasteaiast)*

Kõige levinum täiendkoolituse viis mõlemas lasteaias on avatud tunnid. Samas peetakse oluliseks ka vaatlusi teistes lasteaedades.

*Seda on väga vaja! Käid kusagil kellegi teise tegevust vaatamas ... võib olla on nii lihtne ja tavaline asi, mingi pisikene iva, aga sina õpetajana suudad sealt jälle midagi edasi arendada. Tegelikult see on küll hästi oluline asi. (A.P. Tuule lasteaiast)*

Läbi viidud intervjuudest selgusid teatud seosed ja mustrid:

- Mõlemas lasteaias peeti oluliseks meediakasvatusega teadlikku tegelemist ja selle lisamist lasteaias õppekavasse.
- Mõlemas lasteaias olid levinud majasisesed koolitused ja avatud tunnid.
- Teemale vastuseisu ei ole kummaski lasteaias esinenud.
- Kummaski lasteaias ei olnud täiskohaga haridustehnoloogi, kuid osalise koormusega vastava koolituse läbinud inimese olemasolu peeti oluliseks ja mõlemal lasteaias on hetkel haridustehnoloogiaks õppiv kontaktisik/praktikant.

Kokkuvõtlikult võib kahe lasteaias näitel öelda, et meediakasvatamisega tegelemine sõltub eelkõige õpetaja valmisolekust. Alati on neid, kes tulevad rõõmuga kaasa, kuid on ka neid, kes vajavad kindlalt püstitatud eesmärgi. Lausa vastuseisu ei ole märgatud kummaski lasteaias.

### 3. JÄRELDUSED JA DISKUSSIOON

Üha rohkem on eelkooliealiste laste vanematelt kuulda, et lapsed mängivad hea meelega digitaalseid mänge, olgu need siis pusled või muud osavusmängud. Tihti aitab see sisustada pikki tüütuid autosõite või kodust aega, kus vanematel ei ole võimalik lapsega tegeleda. Erinevad uuringud on välja toonud meedia võimalikud negatiivsed ja positiivsed mõjud. Selge on aga see, et digiseadmed on kättesaadavad üha noorematele lastele ja vaatamata erinevatele suhtumistele peame oskama minimeerida võimalikku kahju, suurendades samas loodetavat kasu (Shapiro, s.a).

Töö käigus läbi viidud intervjuudest selgus, et meediakasvatus on praegu väheste lasteaedade igapäevategevustes kajastatud, rääkimata õppekavadest. Kõige suuremaks takistuseks pidasid intervjuueeritavad õpetajate huvi ja pealehakkamise puudumist. Erinevad artiklid ja uuringud (Vinter jt, 2010, Ugur, 2004) nimetavad siin suurima probleemina vastava väljaõppe puudulikkust. Kuna suur enamus meie lasteaedades töötavatest pedagoogidest on saanud oma hariduse ajal, kui meedia ja meediaõpetus õppekavades ei kajastunud, tunnevad nad end selles valdkonnas ebakindlalt.

Tutvunud erinevate alushariduse õpetajatele mõeldud koolitusvõimalustega Eestis, selgus, et formaalhariduse raames on mitmeid võimalusi digipädevuste omandamiseks nii Tallinna kui Tartu Ülikoolis. Digipädevus annab küll oskused kasutada erinevaid multimeediaseadeid ja tarkvara, kuid meediakasvatusega tegelemist toetaks vastava didaktika valdmine. Konkreetselt meediakasvatuslikke pädevusi pakutakse aga Tallinna ülikooli alushariduse bakalaureuseõppes haridusteaduste instituudis ja Rakvere kolledžis suhteliselt palju. Lisaks on võimalik võtta digipädevusi andvaid aineid sama kooli teistest instituutidest.

Pärast Tallinna ülikooli pedagoogilise seminari ja haridusteaduste instituudi ühinemist 2015. aastal pakubki meediakasvatusalast koolitust alushariduse pedagoogidele ainsana Tallinna ülikool.

Tallinna ülikooli magistriõppe õppekavasse on meediakasvatus lisatud valikainena.

Kuigi Tartu Ülikooli haridusteaduste instituudis on võimalik alushariduse õpetajaks/pedagoogiks õppida nii bakalaureuse- kui magistriõppes, ei ole meediakasvatust eraldi ainenäite õppekavades välja toodud. Küll tutvustab aine „Infotehnoloogia kasutamine alushariduses“ üliõpilastele infotehnoloogia rakendamise võimalusi lasteaiaaastates. (Õppekava ..., 2016b)

Magistriõppes pakub meediakasvatusalaseid pädevusi „Haridustehnoloogia alushariduses“ (Õppekava ..., 2016c).

Siit võib järeldada, et praegu Tallinna ülikooli lõpetavad alushariduse pedagoogid peaksid olema valmis tegelema meediakasvatusega lasteaiaaastates. Tartu ülikool annab tõenäoliselt julguse ja oskused digitehnoloogia kasutamiseks. Piisava huvi korral on võimalik võtta vabaaineid või lisakoolitusi, omandamiseks tugevad alused meediakasvatusega tegelemiseks.

Intervjuudest selgus, et õpetajad on osalenud Tallinna Ülikooli Balti filmi, meedia, kunstide ja kommunikatsiooni instituudi BFM koolituste korraldatud filmi, meedia ja sõnumi visualiseerimisega seotud täiendkoolitustel, kus õpetajatele pakutakse muutunud õpikäsitlust toetavaid ja õppetööd elavdavaid filmi- ja animatsioonikoolitusi. Need täiendkoolitused õpetavad lihtsamate animatsioonide loomist, mitteverbaalsete ja varjatud sõnumite ära tundmist ja mõistmist ning annavad julguse ja pädevuse meediakasvatusega tegelemiseks.

Kuigi meie koolitusturul on palju pakkujaid, meediakasvatust nende pakumistest praktiliselt ei leia. Isegi kui neid oleks, ei võimaldaks enamuse lasteaiaaastade majanduslik seis neid kasutada.

Häid tasuta infotehnoloogiaalaseid pädevusi pakkuvaid koolitusi võimaldab õpetajatele HITSA, kuid infotehnoloogia tundmine annab küll julguse ja oskuse erinevate rakenduste kasutamiseks, aga neid oskusi peab kindlasti toetama pedagoogikast lähtuv didaktika.

Kuivõrd formaalhariduse raames pakutavaid täiendkoolitusi saavad õpetajad reeglina ise valida ja lähtuvad siin eelkõige koolituste praktilisusest, näeb uurija probleemi pigem meediakasvatuse olulisuse kajastatuses. Siin on abiks kolleegidelt vaatluse teel õppimisest, mida mitmel pool kasutatakse ja kiidetakse.

Probleem on uurija arvates aastaid seda tööd teinud õpetajatega, kes on kinni vanas, ega teadvuste meediateema olulisust laste õppes. Neile õpetajaile, kes seda on mõistnud, leidub

koolitusvõimalusi HITSA pakutavas, lisaks internetis teemat puudutavaid praktilisi käsiraamatuid ja juhiseid. Parim lähteallikas on Tallinna Ülikooli haridusteaduste instituudi hallatav Tea ja Toimeta koduleht.

## KOKKUVÕTE

On loomulik, et täiskasvanud hoolitsevad lastele võimalikult turvalise kasvukeskkonna loomise eest. Arvestades meedia ulatust ja mõju kaasaegses ühiskonnas, peame otsima lahendusi selle keskkonna ühelt poolt turvaliseks muutmiseks, teisalt aga õppima kasutama meedia poolt lapse arenguks avanevaid võimalusi.

Väikelapsed õpivad kogemustest. Uuringud on tõestanud, et meedia toimimist õpivad lapsed kõige paremini tundma seda luues. Nii turvaliseks tarbimiseks kui loomiseks aga vajavad nad täiskasvanu juhendamist.

Kuigi kodudes peaksid laste meediakasutust jälgima ja juhendama vanemad, siis uuringutest on selgunud, et lapsevanemad suhtuvad sellesse liialt muretult. See võib olla seletatav liigse liberaalsusega, kuid Eesti kontekstis võib siiski veel rääkida probleemi vähesest teadvustamisest.

Enamus lapsi veedab suurema osa oma päevast lasteaias ja õpetajad suhtuvad küsimusse küll suurema teadlikkusega, kuid nende hoiakud on tihti vaid kaitsvad. See aga ei tõsta kuidagi laste teadlikkust.

Selleks et õpetajad saaksid lasteaedades tegeleda teadliku meediakasvatusega, vajavad nad ise sellealast koolitust. Nii selle töö käigus läbi viidud intervjuud kui varasema uuringud tõestavad, et õpetajad ei ole meediakasvatuse vastu. Probleemiks on nende ebapädevus selles valdkonnas.

Antud töös otsitaksegi võimalusi lasteaiaõpetajate meediaalaseks täiendkoolituseks. Välja on toodud kõrgkoolid ja erialad, kus on võimalik omandada lasteaiaõpetaja kutse. Antakse lühike ülevaade Tartu ja Tallinna Ülikooli õppekavades leiduvatest ainetest, mis pakuvad meediakasvatusalaseid pädevusi. Lisaks tutvustatakse mitteformaalseid meediakasvatusega seotud koolitusvõimalusi.

Kuivõrd töö autoril puudub pedagoogiline taust, ei julge ta hinnata koolituste piisavust. Probleemina tundub pigem õpetajate vähene huvi, mis võib olla tingitud meediakasvatuse vähesest kajastusest õpetajate hulgas ja mugavusest kasutada aastaid end õigustanud õpetamisviise.



Lõpetuseks võetakse kokku töö käigus saadud vastused püstitatud uurimisküsimustele.

### **1. Millised asutused/ettevõtted pakuvad meediaga seotud koolitusi alushariduse pedagoogidele?**

Eestis koolitavad alushariduse pedagooge nii Tallinna, kui Tartu ülikool. Kuigi erinevaid digipädevusi tõstvaid aineid sisaldavad mõlema kooli alusahariduse õppekavad kajastub meediakasvatus vaid Tallinna ülikooli haridusteaduste instituudis. Sealses bakalaureuseõppes pakutakse alushariduse pedagoogi kümnes õppekavas mitmeid aineid, mis toetavad õpetajaid uues meediakeskkonnas töötama. Lisaks on võimalik võtta digipädevust tõstvaid aineid teistes instituutides.

Tartu ülikooli haridusteaduste instituudi bakalaureuseõppes on koolieelse lasteasutuse õpetaja õppekavas aine „Infotehnoloogia kasutamine alushariduses“, mille eesmärgiks on tutvustada alushariduse pedagoogidele infotehnoloogia rakendamise võimalusi nende töös.

Kuigi haridustehnoloogi eriala, mida pakuvad alushariduse õppekavas nii Tallinna kui Tartu ülikool, ei anna veel oskusi meediakasvatusega tegelemiseks, on sellest siiski abi piisava huvi korral omandada ka meediakasvatuseks vajalikud pädevused.

### **2. Millise sisuga koolitusi pakutakse, milliseid eesmärke need taotlevad ja millest koolitused lähtuvad?**

Kõrgkoolide õppekavadest jääb silma, et alghariduse bakalaureuseõppe läbinud oskavad muu hulgas õppetegevuses rakendada kaasaegseid vahendeid ja meetodeid.

HITSA pakubki koolitusi just kiiresti uueneva tehnoloogia rakendamiseks õpitegevuses.

Uurimistöö tarvis küsitatud koolitusfirmad lähtuvad oma koolituste koostamisel turu vajadustest, koolitajate olemasolust ja kehtivast seadusandlusest. Meediakasvatust nende pakkumistes kahjuks ei leia.

### **3. Milliseid iseseisva täiendamise võimalusi on lisaks koolitustele veel alushariduse pedagoogidele suunatud?**

Läbi viidud intervjuudest selgus, et enne kõike sõltub meediakasvatuse rakendamine lasteaias õpetajate tahtmisest ja huvist. Levinud on majasisesed koolitused, avatud tunnid ja nn „õpetajalt õpetajale” õpe teistes lasteaedades.

Huvitavaid ja praktilisi töötubasid animatsioonide loomiseks pakub MTÜ Kinobuss.

Lisaks on Tallinna ülikooli haridusteaduste instituudi hallataval Tea ja Toimeta kodulehel palju meediakasvatusalaseid materjale rahvusvahelistest uuringutes tugimaterjalideni. Ka Tallinna Tuule lasteaia kõneisik väitis, et huvi korral on enesetäiendamiseks piisavalt võimalusi.

2010. aastal ilmus kirjastuselt Ilo Kristi Vinteri koostatud metoodiline kogumik “Meediamängud lasteaias”, mis on kõigile huvilistele kätte saadav ka veebis. Intervjuudest selgus, et oma tegevustes toetutakse tihti just sellele.

### **4. Mil viisil on kujundanud oma meediakasvatuse alase kompetentsi meediategevusi igapäevatoos kasutavad lasteaiaid?**

Uuritud lasteaedadest saame igapäevatoos meediakasvatusest rääkida vaid Tallinna Tuule lasteaiast. Hetkel ei tööta seal ühtegi inimest, kes oleks saanud haridustehnoloogi väljaõppe. Küll teeb sisulist tööd õpetaja, kes osalise koormusega täidab it-tugiisiku kohuseid. Oma hariduse sai temagi ajal, kui meediaõpetus/ -kasvatus õpetajate õppekavadesse ei kuulunud. Huvist teema vastu on ta end ise täiendanud näiteks BFM Koolituste raames ja nüüdseks koolitab kolleege HITSA raames ning viib oma lasteaias läbi majasiseseid koolitusi.

Laagri lasteaias on varasematel aastatel olnud meediakasvatuslik tegevus aktiivsem – läbi on viidud erinevaid koolitusi, avatud tunde ja isegi meediakasvatusalane konverents. Hetkel on sellealane tegevus veidi tagasihoidlikum, sest õpetajad tunnevad end siiski ebakindlalt ega näita üles initsiatiivi teemaga tegelemiseks. Olukorra parandamiseks on uude, 2017. aastal kehtima hakkavasse õppekavasse meediakasvatus konkreetsete tegevustena sisse viidud.

## **SUMMARY. MEDIA EDUCATION TRAINING OPPORTUNITIES FOR ESTONIAN KINDERGARTEN TEACHERS**

It is only natural that adults try to create the safest possible environment for raising their offspring. When taking into consideration the range of the media and its influence on modern society, we need not only find solutions to make its usage safe, but also to learn to benefit from its possibilities for developing a child.

Toddlers learn from experience. Research has shown that children learn the functions of the media best while creating it themselves. They need an adult's directions how to use and create it safely.

Although parents should monitor and supervise their children's media usage at home, research has shown that adults do not regard this problem seriously enough. This can be explained by excessive liberalism, but in Estonia we could also notice parents' insufficient awareness of the problem.

The majority of children spend most of their day in kindergarten and the teachers are more aware of the problem. Still, their attitudes are more often only protective, which does not raise the children's awareness of the issue.

To enable the teachers to deal with media education consciously in kindergarten, they would first need a relevant training themselves. The interviews conducted for this research, as well as earlier ones, prove that teachers would appreciate media education. Their incompetence in the field is an obstacle.

The present thesis is researching for possibilities of kindergarten teachers' media education. We point out universities and departments that provide training for kindergarten teachers. A short overview is given of subjects including competencies in media education that are taught in curriculums of universities in Tallinn and Tartu. In addition, some alternative informal opportunities which include media education are brought under your notice.

It appeared from the conducted interviews that first and foremost, application of media education

in kindergarten depends on the willingness and interest of teachers. Teacher training opportunities are provided in university curriculums of educational information technologists to improve their competencies, but also by the elective subject “Media education in kindergarten”. Additionally, there are teacher trainings by Information Technology Foundation for Education, BFM Training and NGO Kinobuss. It is possible to find information about relevant researches and articles on the homepage of “Tea ja Toimeta” (Know and Use) by Tallinn University, where useful links and tips are provided.

Since the author has no support of pedagogical background, we do not feel entitled to evaluate the sufficiency of the mentioned trainings. The most crucial factor seems to be the inadequate interest of teachers, which might be due to lack of information about media education among them, as well as the safe feeling of using well-known teaching methods that have been proven efficient for years.

## KASUTATUD KIRJANDUS

Ainevaldkond „Keel ja kirjandus”. (2011a). Vabariigi Valitsuse 6. jaanuari 2011. a määrus nr 1 „Põhikooli riiklik õppekava” Lisa 1.

<https://www.riigiteataja.ee/akti/1290/8201/4020/1m%20lisa1.pdf#>. Kasutatud 29.06.2016.

Ainevaldkond „Keel ja kirjandus” (2011b). Vabariigi Valitsuse 6. jaanuari 2011. a määrus nr 2 „Gümnaasiumi riiklik õppekava” Lisa 1.

<https://www.riigiteataja.ee/akti/1290/8201/4018/141m%20lisa14.pdf#>. Kasutatud 29.06.2016

Avastusteel – Ilm ja ilmavaatlused. (2016).

[http://www.teatoimeta.ee/Avastusteel\\_8211\\_Ilum\\_ja\\_ilumavaa\\_315.htm](http://www.teatoimeta.ee/Avastusteel_8211_Ilum_ja_ilumavaa_315.htm). Kasutatud 18.05.2016

BFM Koolitused. (2016). <http://www.tlu.ee/et/Balti-filmi-meedia-kunstide-ja-kommunikatsiooni-instituut/bfm-koolitused>. Kasutatud 19.05.2016

Digiõpe alushariduses. (2016). [http://www.teatoimeta.ee/Digiope\\_alushariduses\\_936.htm](http://www.teatoimeta.ee/Digiope_alushariduses_936.htm). Kasutatud 06.10.2015

DTLGM/15.DT - Digitaalsed õpimängud. [http://ois.tlu.ee/pls/portal/ois2.ois\\_public.main](http://ois.tlu.ee/pls/portal/ois2.ois_public.main) Kasutatud 10.08.2016.

HITSA põhikiri. (2016a). <http://www.hitsa.ee/sihtasutusest/pohikiri> Kasutatud 08.05.2016

IFHTM/16.DT – Haridustehnoloogia lasteasutuses. (2016).

[http://ois.tlu.ee/pls/portal/ois2.ois\\_public.main](http://ois.tlu.ee/pls/portal/ois2.ois_public.main)

Kasutatud 15.05.2016

KAA6065.HR – Meediakasvatuse alushariduses. [http://ois.tlu.ee/pls/portal/ois2.ois\\_public.main](http://ois.tlu.ee/pls/portal/ois2.ois_public.main) Kasutatud 10.08.2016.

KAALB/12.HR - Alushariduse pedagoog. (2016).

[http://ois.tlu.ee/pls/portal/ois2.ois\\_public.main](http://ois.tlu.ee/pls/portal/ois2.ois_public.main)

Kasutatud 15.05.2016

KAALB/14.HR – Alushariduse pedagoog.

[http://ois.tlu.ee/pls/portal/ois2.ois\\_public.main](http://ois.tlu.ee/pls/portal/ois2.ois_public.main)

Kasutatud 15.06.2016.

KAALB/15.HR – Alushariduse pedagoog. [http://ois.tlu.ee/pls/portal/ois2.ois\\_public.main](http://ois.tlu.ee/pls/portal/ois2.ois_public.main)

Kasutatud 15.06.2016.

KAALM/14.HR – Alushariduse pedagoog. [http://ois.tlu.ee/pls/portal/ois2.ois\\_public.main](http://ois.tlu.ee/pls/portal/ois2.ois_public.main)

Kasutatud 10.08.2016.

Kalmus, V. (2008). *Riskilapid tiigrikutsud: Eesti lapsed kui (uue) meedia kasutajad*. Tartu Ülikool.

<https://dspace.ut.ee/bitstream/handle/10062/15741/Kalmus.PDF?sequence=1&isAllowed=n>

Kasutatud 12.02.2016.

Kalmus, V. (2013). Laste turvalisus uues meediakeskkonnas. M. Lauristin (toim). *Eesti Inimarengu aruanne. Inimene ja Ühiskond*. Tallinn: Eesti Koostöö Kogu.

<https://www.google.ee/webhp?sourceid=chrome-instant&ion=1&espv=2&ie=UTF-8#q=eesti+inimarengu+aruanne+inimene+ja+%C3%BChiskond>

Kasutatud 07.05.2016

Kasutajakoolitus ja infopädevus. (2014). *Tallinna ülikooli õppemetarjal*.

[https://www.tlu.ee/opmat/in/Kasutajakoolitus%20raamatukogus/2\\_kasutajakoolitus\\_ja\\_infopdevus.html](https://www.tlu.ee/opmat/in/Kasutajakoolitus%20raamatukogus/2_kasutajakoolitus_ja_infopdevus.html) Kasutatud 28.06.2016

Kinobuss. (2016). <http://kinobuss.ee/filmiharidus/tootoadkoolitused/>. Kasutatud 10.10.2015

Kollom, K. (2010). *Lasteaiaõpetajate täiendkoolituse hetkeseis ja vajadused*.

<http://www.digar.ee/viewer/et/nlib-digar:59364/183194/page/32>. Kasutatud 8.12.2015

Koolieelse lasteasutuse pedagoogide kvalifikatsiooninõuded. (2015).

<https://www.riigiteataja.ee/akt/103092013036> Kasutatud 12.12.2015

Koolieelse lasteasutuse riiklik õppekava. (2008). Kasutatud

<https://www.riigiteataja.ee/akt/12970917> Kasutatud 13.03.2016

Koolieelse lasteasutuse õpetaja. (2016a). <http://www.ut.ee/et/ut-oppekavad/koolieelse-lasteasutuse-opetaja>. Kasutatud 18.05.2016

Koolitused. (2016). <http://www.hitsa.ee/ikt-hariduses/koolitused>

Koolituste portfell. (2016). <http://koolitus.hitsa.ee/portfolio>. Kasutatud 08.05.2016.

Kruuse, K. (2011). *Telesaadete representatsioon lasteaialaste hulgas*. Tartu Ülikool, ajakirjanduse ja kommunikatsiooni instituut.

[http://dspace.ut.ee/bitstream/handle/10062/18158/kruuse\\_kristiina.pdf?sequence=1](http://dspace.ut.ee/bitstream/handle/10062/18158/kruuse_kristiina.pdf?sequence=1)

Kasutatud 02.11.2015.

Kurm, T. (2004). *Eesti üldhariduskoolide õpetajate valmidus meedia õpetamiseks läbiva teemana*. Magistritöö.

[http://dspace.ut.ee/bitstream/handle/10062/15457/Magtoo\\_Kurm.pdf?sequence=1&isAllowed=y](http://dspace.ut.ee/bitstream/handle/10062/15457/Magtoo_Kurm.pdf?sequence=1&isAllowed=y).

Kasutatud 07.05.2016.

Kutsekoda.(2016). <http://www.kutsekoda.ee/et/kutseregister/kutsestandardid/10494558>.

Kasutatud 03.03.2016

Kuulme, P. (2014). *Meediakasvatuse Türi valla lasteaedades*. Seminaritöö. Tartu ülikooli ühiskonnateaduste instituut.

Kvalitatiivne sisuanalüüs. (2016). <http://samm.ut.ee/kvalitatiivne-sisuanalyyis>

Kasutatud 12.05.2015

Käis, K-K. (2011). *Lapsevanemate roll 5-7aastaste laste meediatarbimise suunamisel.*

Bakalaureusetöö. <http://dspace.ut.ee/handle/10062/18019> Kasutatud 12.08.2016

Leikop, M. (2014). *Animafilmi tegemine toob lasteaiapäeva elevust.*

[http://www.teatoimeta.ee/Animafilmi\\_tegemine\\_toob\\_lasteaiap\\_1072.htm](http://www.teatoimeta.ee/Animafilmi_tegemine_toob_lasteaiap_1072.htm).

Kasutatud 07.05.2016

Laherand, M.-L. (2008). *Kvalitatiivne uurimisviis*. Tallinn : Infotrükk.

Logoserv Koolitused. (2016). <http://www.logoserv.ee/index.php?2/1>. asutatud 03.04.2116.

McQuail, D. (2000). *McQuaili massikommunikatsiooni teooria*. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus

MTÜ Hared. (2016). <http://hared.ee/telli/>. Kasutatud 03.04.2016

Mänguasjade salapoliitika. (2016b). <http://www.tlu.ee/et/Balti-filmi-meedia-kunstide-ja-kommunikatsiooni-instituut/bfm-koolitused/Taiendkoolitused/Manguasjade-salapoliitika>

Kasutatud 17.05.2016

Nevski, E. (2011). *Eelkooliealiste laste meediakirjaoskuse kujundamine animatsiooni abil*

*Laagri lasteaia näitel*. Magistritöö. [https://www.google.ee/webhp?sourceid=chrome-instant&ion=1&espv=2&ie=UTF-](https://www.google.ee/webhp?sourceid=chrome-instant&ion=1&espv=2&ie=UTF-8#q=Eelkooliealiste+laste+meediakirjaoskuse+kujundamine+animatsiooni+abil+Laagri+lasteaia+n%C3%A4itel.+Magistrit%C3%B6%C3%B6)

[8#q=Eelkooliealiste+laste+meediakirjaoskuse+kujundamine+animatsiooni+abil+Laagri+lasteaia+n%C3%A4itel.+Magistrit%C3%B6%C3%B6](https://www.google.ee/webhp?sourceid=chrome-instant&ion=1&espv=2&ie=UTF-8#q=Eelkooliealiste+laste+meediakirjaoskuse+kujundamine+animatsiooni+abil+Laagri+lasteaia+n%C3%A4itel.+Magistrit%C3%B6%C3%B6)

Kasutatud 06.08.2016.

Nutilabor. (2016) <http://www.kohilasipsik.ee/uus/index.php/oppetegevus/projektid>

Kasutatud 12.12.2015

OÜ Luwi. (2016). <http://luwi.ee/koolitused/>. Kasutatud 03.04.2016

Pard, D., Vinter, K. (2016). Slaidid. *Meediakasvatuse otsimas teed lasteaeda.*

<http://slidegur.com/doc/1192337/meediakasvatuse-tehtu-ja-tulevikuplaanid> Kasutatud 3.02.2016

Pedagoogide täiendusõpe (tegevus 7). (2016). <http://eduko.archimedes.ee/pedagoogide-taiendusope.html>. Kasutatud 7.01.2016

Perekasvatuse Instituut. (2016). <http://www.pki.ee/et/koolitus/Pealkirjata-lehekulg/Lapsehoidja-III>. Kasutatud 12.03.2016

Pors, S. (2013). *Lasteaedadesse haridustehnoloogid*.

[http://www.teatoimeta.ee/Lasteaedadesse\\_haridustehnoloogid\\_950.htm](http://www.teatoimeta.ee/Lasteaedadesse_haridustehnoloogid_950.htm) Kasutatud 07.01.2016.

Prets, C. (2008). 21. *Meediapädevus digitaalses maailmas* (lühiettekanne).

<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+CRE+20081215+ITEM-021+DOC+XML+V0//ET>. Kasutatud 04.06.2016

Rakendusinformaatika. (2016). Tallinna Ülikooli koduleht. <http://www.tlu.ee/et/haapsalu-kolledzh/Sisseastumine/Rakendusinformaatika/oppekava>

Kasutatud 28.06.2016

Rillo, K. (2015). *Digita enam ei saa*. Õpetajate leht 11.09.2015. <http://opleht.ee/24861-digita-enam-ei-saa/>

Kasutatud 28.06.2016.

RKALB/15.RK. – Alushariduse pedagoog. ( 2016).

[http://ois.tlu.ee/pls/portal/ois2.ois\\_public.main](http://ois.tlu.ee/pls/portal/ois2.ois_public.main). Kasutatud 18.05.2016.

RKALB/16.RK. – Alushariduse pedagoog. (2016).

[https://ois.tlu.ee/portal/page?\\_pageid=35,454968&\\_dad=portal&\\_schema=PORTAL&p\\_action=view&p\\_fk\\_str\\_yksus\\_id=20&p\\_kava\\_versioon\\_id=11748&p\\_net=internet&p\\_lang=ET&p\\_rezhiim=0&p\\_mode=1&p\\_from=](https://ois.tlu.ee/portal/page?_pageid=35,454968&_dad=portal&_schema=PORTAL&p_action=view&p_fk_str_yksus_id=20&p_kava_versioon_id=11748&p_net=internet&p_lang=ET&p_rezhiim=0&p_mode=1&p_from=) Kasutatud 15.06.2016.

Shapiro, J. (s.a.). Guide to Digital Games and Learning.

<http://www.kqed.org/assets/pdf/news/MindShift-GuidetoDigitalGamesandLearning.pdf>.

Kasutatud 04.07.2016

Sotsiaalse analüüsi meetodite ja metodoloogia õpibaas. (2016). <http://samm.ut.ee/intervjuu>  
\_Kasutatud 15.05.2016

Tallinna Ülikooli Balti filmi, meedia, kunstide ja kommunikatsiooni instituut. (2016.)

<http://www.tlu.ee/et/Balti-filmi-meedia-kunstide-ja-kommunikatsiooni-instituut/bfm-koolitused>.

Kasutatud 12.04.2016

Tallinna Ülikooli haridusteaduste instituut. (2015). <http://www.tlu.ee/et/Haridusteaduste-instituut>. Kasutatud 7.12.2015

Tea ja Toimeta koduleht. (2015). [http://www.teatoimeta.ee/Meediakasvatus\\_mrks-31?sct=1](http://www.teatoimeta.ee/Meediakasvatus_mrks-31?sct=1)

Kasutatud 12.12.2015.

Tea ja Toimete koduleht. (2016). <http://www.teatoimeta.ee/>. Kasutatud 18.05.2016

Teder, M.(2011). *Kasvatusteadlane: lasteaia õppekavas peaks olema meediakasvatus*. <http://www.postimees.ee/631156/kasvatusteadlane-lasteaia-oppekavas-peak-olema-meediakasvatus>. Kasutatud 24.10.2015.

Ugur, K. (2004) Meediaõpetus põhikoolis: *Tugimaterjale õpetajale*. Magistritöö.

[http://dspace.ut.ee/bitstream/handle/10062/15460/Magtoo\\_Ugur.pdf?sequence=1](http://dspace.ut.ee/bitstream/handle/10062/15460/Magtoo_Ugur.pdf?sequence=1)

Kasutatud 06.08. 2016.

Ugur, K. (2010). *Implementation of the concept of media education in the Estonian formal education system*. Doktoritöö. Tartu Ülikool.

[https://dspace.ut.ee/bitstream/handle/10062/15899/ugur\\_kadri.pdf?sequence=1&isAllowed=y](https://dspace.ut.ee/bitstream/handle/10062/15899/ugur_kadri.pdf?sequence=1&isAllowed=y)

Kasutatud 04.15.2016



Vaatame filmi sisse. (2016). Taallinna Tuule lasteaia Tuulelipu rühma veebileht.  
<https://vaatamefilmisise.wordpress.com/>. Kasutatud 06.08. 2016.

Vabariigi Valitsuse 6. jaanuari 2011. a määruse nr 1 „Põhikooli riiklik õppekava“ ja Vabariigi Valitsuse 6. jaanuari 2011. a määruse nr 2 „Gümnaasiumi riiklik õppekava“ muutmine. (2010) <https://www.riigiteataja.ee/akt/129082014018>. Kasutatud 29.06.2016

Vinter, K. *Meediamängud lasteaias*. (2010). <http://86835.edicypages.com/files/meediam%C3%A4ngude%20sisu.pdf>. Kasutatud 13. 10. 2015.

Vinter, K., Siibak, A., Kruuse, K. (2010). *Meedia mõjud ja meediakasvatuse eelkoolieas*. Õpetajate Leht nr 4, 2010. [http://haridus.opleht.ee/Arhiiv/4\\_2010/lugu2.pdf](http://haridus.opleht.ee/Arhiiv/4_2010/lugu2.pdf). Kasutatud 12.11.2015.

Õpetajate Akadeemia. (2016) <http://www.tlu.ee/et/hik/opetajateakadeemia>. Kasutatud 02.05.2015

Õpetajatele: animatsiooni loomine pedagoogilise õppemeetodina. (2016a). <http://www.tlu.ee/et/Balti-filmi-meedia-kunstide-ja-kommunikatsiooni-instituut/bfm-koolitused/Untitled-page> Kasutatud 17.05.2016

Õppekavad – Digitehnoloogiate instituut.(2016). [http://ois.tlu.ee/pls/portal/ois2.ois\\_public.main](http://ois.tlu.ee/pls/portal/ois2.ois_public.main). Kasutatud 11.08.2016

Vinter, K. (2011). *Esimesed sammud väikelaste meediakasvatuses*. [http://www.teatoimeta.ee/s2/443\\_365\\_42\\_Esimesed\\_katsed\\_vaikeste\\_laste\\_meediakasvatuses\\_Ee.pdf](http://www.teatoimeta.ee/s2/443_365_42_Esimesed_katsed_vaikeste_laste_meediakasvatuses_Ee.pdf) 03.10.2015. Kasutatud 03.10.2015

Vinter, K. (2013). *Digitaalse ekraanimeedia tarbimine 5-7- aastate laste seas ja selle vahendamine Eestis. Pedagoogiline vaatekoht*. Doktoritöö. <http://www.etera.ee/zoom/1976/view?page=3&p=separate&view=0,462,2067,1437> Kasutatud 12.11.2015

Vinter, K., Nevski, E., Randoja, A., Pard, D. (2014). *Meediakasvatuse lasteaia. Tarkus tuleb tasakesi*. K.Kingo (toim). Tartu: Atlex.

Vinter, K. (2016). *Väike laps, meedia ja meediakasvatuse*. [http://www.teatoimeta.ee/Vaike\\_laps\\_meedia\\_ja\\_meediakasvat\\_5.htm](http://www.teatoimeta.ee/Vaike_laps_meedia_ja_meediakasvat_5.htm). Kasutatud 10.03.2016

Vos, I., Terry, D. (2013). *Charting Media and Learning in Europe 2013*. <https://www.scribd.com/doc/308569708/Charting-Media-Learning-in-Europe-2013-FINAL>

Õpetajate koolituse raamkõned. (2000). Riigi Teataja I, 22.03.2011. <https://www.riigiteataja.ee/akt/122032011015>. Kasutatud 12.11.2015.

Õppekava "Koolieelse lasteasutuse õpetaja (3131)" sisu 2016/2017 sisseastunutele. (2016b). [https://www.is.ut.ee/pls/ois/!tere.tulemast?leht=OK.BL.PU&sisu\\_seaded=1%2C1%2C12%2C1&id\\_a\\_oppekava=4704](https://www.is.ut.ee/pls/ois/!tere.tulemast?leht=OK.BL.PU&sisu_seaded=1%2C1%2C12%2C1&id_a_oppekava=4704). Kasutatud 15.05.2016

Õppekava „Koolieelse lasteasutuse pedagoog (80324)” sisu 2016/2017 sisseastunutele. (2016c).  
[https://www.is.ut.ee/pls/ois/!tere.tulemast?leht=OK.BL.PU&systeemi\\_seaded=1%2C1%2C12%2C1&id\\_a\\_oppekava=4751](https://www.is.ut.ee/pls/ois/!tere.tulemast?leht=OK.BL.PU&systeemi_seaded=1%2C1%2C12%2C1&id_a_oppekava=4751). Kasutatud 18.05.2016

Õppekavad ja vastuvõtutingimused. (2016).  
<http://www.ut.ee/et/sisseastumine/bakalaureus/oppekavad>. Kasutatud 18.05.2016

# LISAD

## **Lisa 1. Tallinna Tuule lasteaias läbi viidud intervjuu transkriptsioon**

**Täna on 27. aprill ja mina olen Tallinnas Tuule lasteaias ja minu vestluspartneriks on Anu Peri. Tere, Anu!**

Tere!

**Ma tahaksin küsida mõned küsimused seoses meediakasvatusega. Kuna Teil on siin päris hea aastaarv töökogemust, siis öelge mulle alustuseks, kellena Te siin töötate?**

Ma töötan lasteaiaõpetajana, osa kohta ja väike koormus on ka tugiisikuna ehk siis haridustehnoloogi rolle täidan.

**Kui juba sellest haridustehnoloogist rääkida, siis kas Te teate, kui palju on lasteaedades levinud haridustehnoloogi kohad?**

Väga vähe. Mõnes üksikus on, et sageli seda rolli täidab küll natuke teadlikum inimene, aga et ta on eraldi ametina välja toodud – seda on ikka väga vähestes.

**Kas Teie olete õppinud haridustehnoloogiks?**

Ei ole.

**Tean, et seda nüüd juba saab, aga mitte väga kaua.**

Nüüd magistris saad haridustehnoloogiks ja siis on ka Tallinna Ülikooli lisaeriala haridustehnoloogia. Nüüd just mul kolm praktikanti lõpetasid.

**Te olete ennast ise täiendanud?**

Jah. Me olime enne Lasnamäe lasteaed-alkkooli ja siis see arvutiõpetaja, kes siin oli, Ingrid Maadvere. Tema vedas siin seda arvutivaldkonda ja kui toimus rekonstrueerimine lasteaiaks, siis ta sujuvalt suunas oma ettevõtmised sujuvalt minu peale. Ta nägi, et mul soovi iseennast arendada on ja tahet ja julgust. See arvutiteema eeldab natuke julgust. Aga ma ei ole seda kuskil otseselt õppinud. Isse nokitsen ja teen, et endal põnev oleks.

**Kas Te olete siin lasteaias ainukene, kes meediakasvatusega tegeleb?**

Ei, kindlasti mitte. Aga mängu tuleb see, kui eesmärgipäraselt seda tehakse. Ja selles mõttes, et

kas see peab olema avalikult paika pandud eesmärk.... Õpetajana ma tean, jah, et ma lükkan kuskile õppetegevusse selle meediakasvatuse sisse. Aga et ma nüüd võtan kohe suure plaani:

„Täna teeme meediakasvatust“, pigem mina leian, et see võiks olla sisse lõimitud igapäevategevustesse. Kui me hakkame kleepetööd tegema ja võtame aluseks ajalehed, siis see ajaleht ei pea olema see, mille peal ma kleebin, vaid ma võin uurida, mis ajalehes näidatud, missugused on tekstid, missugused on pildid. Peidetud asi, tood selle õpetajana välja.

**Mõtlengi, et minu seminaritöö näitab, et õpetajad oma mängude ilmestamiseks on toonud küll väga palju selliseid huvitavaid asju sisse, aga tihti ei ole seal seletusi taga ja nad ise ei teadvusta ka endale, mida see konkreetselt annab. Kasutatakse pigem rohkem oma mängukava rikastamiseks ja loomulikult õppetöös, aga kuidas Teie arvate, kas peaks seal ikka alati olema mingisugused seletused taga?**

No ikka, igat asja arutleda lapsega, et miks see on nii ja miks see on naa ja mis tunne oleks, kui seda ei oleks... Et kui me võtame ajalehe ja see on puhas artikkel ja mitteühtegi pilti ei ole juurde pandud, kas see üldse kutsub meid lugema. Missugune võim on pildil. Või vastupidi, kui on ainult pilt, missugune jutt sinna juurde võiks sobida. Või kui helidest rääkida, kuidas heli paneb meid tundma miskit. Võib olla imeilus foto ja taha on pandud hästi hirmutav heli, siis paratamatult tekivad hoopis teistsugused emotsioonid, kui oleks hästi positiivne heli sinna taha pandud. Ikka peab selgitama, mis eesmärk sellel on. Miks keegi on tahtnud niimoodi teha. Kuidas meid mõjutada...

**Täiesti! Täiskasvanuidki ju, vaatamata lapsest, kellel on lugemisemeel veel reeglina puudu. Aga tegelikult ongi minu uurimuse põhiküsimus see, kus need õpetajad on saanud vastavat koolitust või täiendkoolitust? Kas teie teate, kui palju teie lasteaias on selliseid õpetajaid, kes on lõpetanud selle uue eriala pedagoogilises seminaris?**

Mitte ühtegi. Selles mõttes, et meil oli teist või kolmandat aastat oli vist see haridustehnoloogia eriala. Meil ei ole ühtegi nii uut õpetajat. Sügisest tuleb üks minu praktikant, kes on lõpetanud haridustehnoloogia lisaerialana.

**Kas teie õpetajad on võtnud mingeid täiendkoolitusi sellel alal? Kust nad on saanud sellist õpet, või olete Te ise lõpetanud?**

Me panime kaks aastat tagasi kokku väikese meeskonna, kes pidi hakkama meediakasvatust sisse viima õppekavasse. Juba isegi saime mõned korrad kokku. Juba olid mõtted liikuma pandud, millegipärast see vajus ära. Nii et meie maja õppekavasse ei ole meediakasvatust ametlikult pandud. Aga koolituste koha pealt – eks me ise tuleme toredate ideedega välja ja siis kes tuleb

kaasa, kes ei tule kaasa. Mina ise näiteks... seal Balti Filmi ja Meediakoolis oli meediakasvatuse koolitus, Kristi Vinter ise ja Nevski, vist olid. Ja siis on meil majas selline andmebaas nagu Infopank. Seal on hästi palju meediakasvatuse materjale üles pandud, ongi puhtalt kõik meediaelemendid eraldi võetud, et on pildid, helid, video, tekst.

Igal aastal oleme teinud veebipõhise koolituse õpetajatele. See on nüüd majasisene. Eelnevatel aastatel tegin nii, et... õppisime kasutama mingit programmi või keskkonda. Esimestel aastatel saatsin meili peale kõik juhendmaterjalid aga viimasel aastal lõime Kooielu haridusportaali oma kogukonna ja seal see toimus kogu õppimine, et juhendid said sinna üles ja õpetajad panid kodused tööd sinna üles. Vat see on nüüd see eeldus, et kui õpetajal on oskus luua midagi, siis ta läheb selle oskusega laste juurde. Me tegime seal veebiraamatuid ja animeeritud gifte õppisime tegema ja...

**Minu seminaritöös tuli välja, et meie valla lasteaedade tehniline baas oli nõrk. Oli õpetajal üks lauaarvuti ühes rühmas ja see oli kogu lugu. Vahel oli terve lasteaia peale ainult üks muusikakeskus. No helisid sai muidugi arvutil kah kuulata. Õpetajad ütlesid, et nad ei tunnugi rohkema järele vajadust. Teisalt aga, kui sul ei ole tehnikat, mida kasutada, siis sa ei tunne ka koolituse järele vajadust.**

Jaa, aga kui on juba see üks arvuti rühmas, see on juba piisav.

**Aga projektor ja ekraan oleks suureks abiks ju. Väikese arvuti tagant sa ei näita ju lastele midagi või mis Teie arvate?**

Noo see sõltub... tegelikult, kui me vaatame seda ekraani, siis kui on üks rühmatäis lapsi, see sõltub ju, kuidas sa paigutad need lapsed. No kui me paneme praegu siia 20 last ritta, ma arvan, et siit vajadusel teeb asjad ära küll.

**Jah, iseasi kui palju sa seda kasutad...**

Jaa, eesmärk ei olegi ju palju kasutada. See on väike lisarosin õppetegevusse.

**Ja Teie ei arva, et materiaalne baas mõjutaks inimeste huvi õppe vastu?**

Kokkuvõttes ei mõjuta. Sest kui ma olen siin käinud teistes asutustes, siis ... Lasteaedades on need puutetundlikud tahvlid... Need on kilepakendis, jätkuvalt! Ei ole see, et need on just nüüd tulnud vaid need on juba pikemalt olnud. Mis näitab, et nad ei ole seda mitte kunagi kasutanud! Ilmselgelt me ei saa rääkida, et neil ei ole vahendeid, vaid et neil ei ole tahtmist, julgust ei ole.

**Meil on siis puudu täpselt see üks inimene, kes julgeks? Ja siis juba teisi kaasa kutsuda, näidata võimalusi?**

Võib-olla küll, jah. Aga kui on see üks kindel inimene olemas, siis nad ise muutuvad jälle natuke mugavamaks. Mis ma omal siin majas olen ka märganud seda, et kui tal on probleem, siis selle asemel, et ise natuke pusida, kohe „Anu!“. Aga kui ma ütlen, et ma praegu ei saa, tulen natukese aja pärast. Lähen siis vaatan, mis olukord on – juba korras! Võta kätte, pinguta natuke, uuri, vaata... Mitte see, et sa kohe tuled ja küsid.

**Kuidas Te näete, palju on majas kaasatulijaid, huvi asja vastu?**

Mmm... meil on 12 rühma. Mis rühma sees toimub, ma ei oska seda kommenteerida, ma saan rääkida enda rühmast, saan rääkida nendest rühmadest, kellega ma võib-olla rohkem ise koostööd teen. Ma arvan, et... Mitte ma ei arva, ma tean, et igas rühmas kasutatakse meediakasvatust, aga kui teadlikult õpetajad seda teevad...

**Kas teie hakkasite seda siin teadlikumalt sisse viima või toimis enne ka siin juba? Ilmselt mitte, te olete juba pikalt ju siin. Sel ajal ei toimunud veel midagi selles suunas?**

Ei.

**Aga kas te tundsite ka kuskil vastuseisu või tõrjuvat hoiakut?.**

Ei. Meil on kogu aeg olnud avatum suhtumine ja sealt tuleb ka see teadlikkus. Räägime puhtalt arvutist. Meil ei ole seda asja, et lapsed istuvad arvuti taga ja teevad lihtsalt midagi või mängivad lihtsalt. Pigem ikka, kuidas seda vahendit kasutada, kuidas ma saan läbi selle vahendi ise midagi luua. Mida mina õpin sellest programmist, sellest keskkonnast. Kõik on õppimise eesmärgil. Kui me multifilme oleme teinud, laps õpid ääretult palju, kui ta ise loob ühe animatsiooni. Näeb stseenide taha kui ka stseenidest ettepoole. Aga ei, ma ei ole seda hirmus teadlikult nüüd ka, et...: „Meie lasteaias on väga suur rõhk meediakasvatusel. Iga kuu olgu kindlasti see ja see asi tehtud!“ Selliselt ei ole küll...

**See tundukski rohkem „linnukese“ pärast, kui nii oleks, eks ju? Oluline on mõistusega asja juures olemine.**

Aga erinevate meediumite kasutamine on enam-vähem paika fikseeritud. Kuus korra iga rühm näiteks kas või siin hobiruumiski käia... kas või see puutetundlik tahvelgi... see on nagu tehnoloogia kasutamise koha pealt.

**Kuidas te tunnete, kui teie ise siin õpetate üksteist, kas te näete ka võimalust õpetada kolleege teistest lasteaedadest?**

Seda me oleme teinud.

**Aga seda siis kuidas? Kas korraldate kursuseid või käivad nad lihtsalt kohapeal või kuidas?**

Seda olen pigem teinud nüüd mitte lasteaia alt, kuna ma olen ka tegev HITSAs, innovatsioonikeskuses. Läbi HITSA on võimalik tellida oma asutusele digi-infotunde ja läbi nende ma olen käinud. Paratamatult see on ajakulu ja see on töö.

**Olete käinud niimoodi ka teistes lasteaedades?**

Jah. Ja koolides. Kuigi tegelikult on nii, et 11. mai tuleb üks Viimsi lasteaed, kes palusid, et käivad HITSA koolitusel praegu, digijuhi koolitusel, ja kas neil oleks võimalik tulla siia ühe korra.

**Oleks see mõeldav, et teised õpetajad käivad vaatlemas teie tegevusi ja see ei segaks teie sedavõrd, jah?**

See eeldab ikkagi teistmoodi ettevalmistust, mitte et iga päev valmis ei oleks, aga... See on see, et peaks ütlema suure hurraaga: „Jaa, muidugi, see oleks nii äge!“, aga päriselu on tegelikult see, et me millegipärast tahame natuke seda oma pesa nagu hoida. Neid avatud tegevusi... mul üks töökaaslane teeb ka oma lõputööd meediakasvatuse alal. Tema võttis erinevad meediaelemendid ja pidid tegema neid avatud tegevusi talle ja mina võtsin siis heli ja kaks õpetajat pidid tegema meediatgevused lähtuvalt kasutades infotehnoloogilisi vahendeid. Ja kaks ajakirja ja mis ei hõlma ühtegi tehnoloogilist vahendit. Kuskilt keegi tuleb jälle oma sooviga ja siis me teeme sellised lahtisi tegevusi. Kui on vaja, küll saab tehtud. Aga seda küll ei ole, et ma hirmsasti tunnen, et: „Oh, küll ma nüüd näitaks!“ Ma ei ole lihtsalt selline inimene, kes väga tahab propageerida või näidata, mis ma kõik teen nüüd. Ma teen, ma tunnen rõõmu, lapsed tunnevad rõõmu. Minu jaoks on see...

**Kuidas te tunnete, kas oleks vaja seda kolleegilt-kolleegile-õpet?**

Väga oleks vaja tegelikult. Käid kuskil kellegi teise tegevusi vaatamas, võib olla nii lihtne tavaline asi, aga samas on üks väike ivakene, sina õpetajana suudad midagi hoopis edasi arendada, et tegelikult see on küll hästi oluline asi.

**Väikseid ideid saate... aga kui te olete vaadanud koolitusturul ringi - kuigi ma kujutan ette, et te tegeletegi või jälgitegi neid HITSA asju aga kui palju meediakoolituste pakkujaid turul on?**

Äkki Balti Meedia- ja Filmikooli alt miskit tuleb. Kristi Vinter ja nende eestvedamisel. Pigem nüüd on Nevski ja Kollom. HITSAl on digialguse koolitused, mis lasteaiaõpetajatele puhtalt



suunatud. Üks koolitusmoodul on „IKT ja loovus“. Seal ka õpetatakse, kuidas kasutada mingeid programme millegi loomiseks. Teemegi seal heli- ja pilditöötlust, mis ongi töö erinevate meediumitega, meediakasvatus. Kes tahab, see saab küll koolitust.

Hästi palju olen vaadanud erinevaid koolituste pakkujaid ja tõesti...

Ja need on tasuta.

**...jah, just... HITSA ja Eduko raames tehtud asjad... aga need samad koolitusfirmad, mis pakuvad erinevaid koolitusi... Sealsamas Kollomi uurimuses tuli välja õpetajate eelistused, tegelikult lasteaiaõpetajad tahaksid selliseid koolitusi, kus oleksid ainult lasteaiaõpetajad, et ei oleks algkooliõpetajad, et see oli nagu oluline. Kui ma siis hakkasin koolitusi selle pilguga otsima, neid koolitusfirmasid, siis ma ei leidnud mitte ühelgi sellist asja mis oleks natukenegi meediakasvatusega seostunud. Selles mõttes on nagu nukker.**

Kui tellida see majasisene koolitus. Koolitaja tuleb siia ja ongi ainult meie enda organisatsioonipõhine koolitus... ainult meie lasteaiaõpetajad.

**Kas sellisel juhul peaks algatus tulema lasteaia poolt?**

Jah.

Ja siis paneb see konkreetne koolitusfirma kokku.

Aga need summad on ikka päris suured just siin Tallinnas. Meie majal ei ole küll võimalust ühtegi sellist suurt koolitust endale lubada. Nad võivad ju teha, aga kui reaalselt ei ole inimesi, kes saaksid minna ja omast taskust ei ole ka võimalust maksta, siis jääbki lihtsalt pakkumiseks, aga ei ole, kellele pakkuda.

**Selge. Aga kas te oleksite nõus tooma mulle ühe näite meediakasvatusest, kuidas te teete midagi konkreetset?**

Kõige viimasena.. mul on 3-4-aastased lapsed. Siin vahepeal oli suur haiguste puhang. Kõik olid haiged-haiged... Ja siis me tegime sellise asja, et ma eelnevalt valmistasin ette erinevad helid, mis on seotud haigustega. Otsisin heli, kus köhiti, kus aevastati, kus nuusati, kus oli naer, oli veesulpsatuse hää, nagu selline vettekukkumise hää. Panin kõik helid ühte kausta kokku, tulime lastega siia ja meil oli käimas emotsioonide õppimine – õnnetunne ja kurb tunne. Et kui sa oled terve, siis sa oled õnnelik ja kui sa oled haige, siis sa oled selline kurb ja kuulasime neid erinevaid helisid ja lapsed otsustasid, kas tegemist on terve inimesega või haige inimesega. Näiteks see on juba helide mäng. Mul oli tahvelarvuti kaasas ja siin on selline tore rakendus nagu *Sissy Gram*? ehk rääkiva pildi tegemine. Ja siis me mängisime lastega, et me oleme kõik hästi

haiged, tegime ühe sellise foto, hästi kurvad olid kõik. Mida sa tunnend, kui sa oled haige, ei tule seda naeru kuidagi! Kõik olid nii kurvad, nii kurvad. Tegime foto ära ja sinna peale lindistasime siis ka heli, mis häält sa teed, kui sul on nii paha olla ja sa oled nii kurb, sa nutsid... selline estrada tuli. See sai nagu rääkiva pildi lugu. Sama tegime, kui nad olid terved ja õnnelikud. Terve laps, naeratas, tegime foto. Ja kui sa oled terve, kuidas sa saad väljendada seda, et sa oled rõõmus, õnnelik, terve... kõik itsitasid seal rääkiva pildi peal. Ja kohe on see lapsele näha. Salvestad ära ja kohe näitad. Ise millegi loomine, täitsa kolme-neljastega tehtav.

**Täiesti kihvt! Ma praegu tunnen niisugust vaimustust. Kolme- neljaaastastega niisugune asi võis jube äge olla! Aga kolmest alla ei tee, sõimerühmaga ei tee ju veel midagi vist?**

No, teoreetiliselt annaks ka seda teha. Iseasi, kas seda on vaja teha. Ja kokkuvõttes ei olnud siin ühtegi sellist asja, et istume nüüd ekraani ees ja vaatame pingsalt, mis sealt nüüd tuleb. Heli sa kuulad, teed omad tähelepanekud, analüüsid. Ma pelgasin seda vettekukkumise häält, kas lapsed tajuvad, kas see võiks olla pigem nagu terve inimene saab seda teha või kuulub see haigele inimesele. Kohe: „Ei, terve. Tervelt saab ujuma minna.“ Ja kohe tulid suvised mälestused ja kogemused.

**Aga kas selle taga oleks võinud olla ka see, et ma jäin haigeks, sest ma kukkusin vette?**

Jaa, miks mitte, kui mõni laps oleks selle välja toonud.

**Väga lahe ju! Aitäh!**

See ongi see, et kuidas sa suudad õpetajana kaasa minna nende laste mõtetega. Kui mõni oleks tulnud: „Ma kukkusin külma vette, ma jäin haigeks“. Täpselt, just! Kui sa leiad põhjenduse taha, et miks /---/. Selleks me ju õpimegi. Seda oskust me peamegi arendama, et me suudame sinna leida, miks need asjad nii on, eks. Ei ole must ja valge: „Mina ütlen, nii on!“ – ei ole sellist asja ammu juba. On lillad porgandid ka, ei ole ainult oranžid. Sordiaretus, eks?

Aga selle meediakasvatuse koha pealt mul tuli veel üks tore näide. Mitte selle rühmaga, eelmisega, need olid viieaastased. Uurisime reklaami, et kuidas reklaam meid mõjutab. Lotte neid hommiku... maisikepikeste nippi teate, jah?

**Ei.**

Ma kirjeldan selle lühidalt ära. No vot, ostsin poest Lotte maisikepikesi. Ilus suur karp, Lotte pildid peal. Tegime lastega hommikul sellise katse. Osad maisikepikesed ma jätsin karbi sisse aga osad võtsid sellise tavalise läbipaistva kilekotikesega välja. Täpsed samad maisipulgad, lapsed ei teadnud, et ma võtsin karbist need välja. Nii, ja siis kõik said ühe maisipulgakese

karbist, kus oli Lotte pilt pea ja ühe kotist. Tavalisest! Siis nad pidid mõlemad ära sööma ja mõtlema, kumb maisipulk maitstes paremini. Igaüks sai ühe väikese klotsikese, siis meil oli kaks anumad, üks anum siis selle karbi juures, teine kilekotiga maiskepikeste juures. Siis ta pidi valima, kumb maisipulk talle rohkem maitstes, kas sealt karbist võetud või kotist võetud. No mis te arvate?

**No ikka karbist võetud.**

No jah. Ja täpselt samasugused maisipulgad, eks! Nii me siis vaatasime, kuidas reklaam meid mõjutab. No suur karp, see on ju palju parem!

**Absoluutselt! Kui ma nüüd mõtlen, siis ma vist tõesti olen lugenud selle kohta.**

Ja see toimib, töötab!

**Ja-jaa! Täisinimesigi mõjutab, mis siis lastest tahta!**

**Ma olen Teile väga tänulik. Aitäh, see on nii lühike, aga informatiivne. Päris tõsiselt, mul on siit väga palju võtta, aitäh!**

Te võite meie lasteaia kodulehte vaadata. Meil on hästi palju asju seal ka üleval, mis ma lastega teen.

Veel lõpetuseks, kas te oskate öelda... teil on 12 rühma - see on ikka suur lasteaed... kas teie õpetajad on lõpetanud Tallinna Pedagoogilise Seminari või...?

Täiesti erinevalt. Meil on osad õpetajad, kes on täiesti esimesest aastast siin majas.

**Aga selge, suur tänu veelkord!**

## **Lisa 2. Saue valla Laagri lasteaias läbi viidud intervjuu transkriptsioon**

**Täna on 27. aprill ja mina olen Laagri lasteaias. Minu vestluspartner on õppealajuhataja Birgit Sipelgas. Tere Birgit**

Tere.

**Räägime natuke meediakasvatusest lasteaias ja üldse lasteaia tööst. Sa ütlesid enne, et oled olnud siin tööl kuus aastat ja õppealajuhatajana siis paar aastat?**

Teine aasta.

**Ole hea, ütle mulle, kust Sa ise lasteaiaõpetajahariduse oled saanud.**

Tallinna ülikoolist.

**Aga kas Sa tead, kus teised teie lasteaiaõpetajad õppinud on? Kas nad on enamuse Tallinna ülikooli taustaga?**

Tegelikult on niimoodi, et oleme kõik enam vähem „pisipeda” taustaga. Ma ise olen kah viidud terve kursusega üle Tallinna ülikooli... olid ju segased ajad /.../ Nii on meie maja õpetajad kõik, ka eelmisel aastal lõpetanud, lõpetanud Tallinna ülikooli, kuigi alustasid kusagil mujal.

**Sa ütlesid, et teil on ka eelmisel aastal lõpetanud. Kas Sa tead, kas keegi on õppinud ka eraldi meediakasvatust? Ma tean, et nüüd paar aastat on ta seal õppeainena sees.**

Õppeainena? Ma usun, et küll, sest Elyna Nevski on neile tundi andnud, seetõttu arvan, et on. Ja kuna meie üks endine töötaja, kes hetkel ei tööta, õpib pikalt ja teeb oma kooliasju, õpib haridustehnoloogiks, siis ta on kah väga asjaga seotud.

**Haridustehnoloog lasteaeda on ju täiesti uus alas, selles mõttes super, et teil on seal arenguid!**

Jah, meil on seal arenguid, kuigi meil on üks õpetajaabi, kellel ei ole sellealast haridust, aga ta teeb meil kodulehte, aitab IT-vallas. Me koos siin toimetame. Päril haridustehnoloog lasteaeda ... ma ei ole sellest veel päris aru saanud.

**No jah, teil on väike lasteaed... Lasnamäel, kus ma kah intervjuu tegin, on 12 rühma ja**

**tõesti mingi 0,... kohaga haridustehnoloog. Kas ta peaks päris täiskohaga olema ...? Ja vaevalt, et keegi seda endale väga lubada saakski.**

Jah, pigem ongi mõni rühmaõpetaja, kes kõrvalt teebki ja ... selline IT-tugi! Keda asi huvitab ja saab aidata vahel. Sest üks me siin majas aitame küll, aga kui ikka on suurem probleem, siis on meil inimene vallas, kes tuleb ja lahendab muresid.

**Aga kuidas teil meediakasvatusega siin lasteaias on? Ma toon näite oma valla lasteaedadest, mida ma oma seminaritöö käigus uurisin. Meil teadlikult meediakasvatusega ei tegeleta. Mis teie arvate, kas ja kuidas peaks see olema lasteaias hõlmatud?**

Ma alustaksin minevikust. Meil on siin aastad tagasi õppealajuhataja poolt õpetajatele pakutud ja väga soovitatud, et rühmad tegeleksid meediakasvatusega. On olnud rühmade kaupa meedianädalaid, on saanud õpetajad koolitusi ja käinud vaatamas teineteise tunde, tegelusi. Aga see on õpetajatele..., kuidas ma ütlen?... Nad teevad seda, mingit osa sellest, aga nad ei tee seda südamega. See peab olema inimene, kellele meeldib väga... ja siis ta teeb teadlikult. Me kipume ikka... Kasvõi nüüd hakkas õues õppe aeg. Räägime, aga ei lähe õue, no ei lähe! Eks see on selline, et kui ütleme, et nüüd on meedianädal, nüüd hakkame tegema, siis teevad küll! Loevad veel korra Kristi Vinteri raamatu läbi ja lähevad teevad. Meil on eelnevalt olnud aktiivsem see. Mina nüüd kaks aastat ei ole ... Esimesel aastal vaatlesin, et kui palju nad ise teevad. On hakatud rohkem kasutama infotehnoloogilisi vahendeid, aga see kõik oleneb õpetajast. Õpetaja on ikka see, kes ... Kas ta nüüd võtab õppefilmi näitamiseks oma väikese tahvelarvuti ja pöörab selle rühma poole ja kõik see tegevus on väikese eksraani peal. Teine õpetaja võtab projektori välja, suunab seinale..., räägime, tegutseme... Aga ma ise olen nüüd, kui eelmise aasta ära vaatasin, teinud nii palju selleks, et see hakkaks meie majas tööle. See aasta, näha on, et ei hakka. Aga ma võtsin meie õppekava, kuna seal oli nagunii vaja muudatusi teha, siis ma tegin õppekava sisse kohe arenguosa. Kui on neile ette antud paberi peal, siis nad teevad. Sest tihti on, et kui on mingid eesmärgid, siis tihti öeldakse, et ma ei oska kusagilt alustada, ma ei tea, kuhu poole minna. Paningi [õppekavasse] teema meediakasvatus, siis on meediavahendid – tehniline ja sõnumid. Ongi tegelikult kaks asja: kas sa kasutad mingit meediavahendit või räägid kõik asjad lahti. Ongi siin vanuste kaupa. Näiteks 3-4-aastased: eesmärgiks: teab milliste vahenditega antakse edasi infot. Meil ei olegi tegelikult rohkem 3-4-aastastele vaja. Nad teavadki, et on olemas arvuti, on olemas internet. Meil on üks õpetaja, kes on ... väga igapäevaselt lastega arutleb. Vaatavadki lastega ajalehti, arutlevad läbi... väga tänuväärne. See rühm on alati kõigega kursis.

Siis on 4-5-aastased: oskab meediasõnumit tõlgendada. Tõene – väär. Näiteks, et kas karu peseb talvekasukat? Seda on eelnevatel aastatel hästi palju lastega tehtud, see on nagu põhi. Mis see õige on? Kas me saame kõike uskuda mis toimub? /.../ 5-6-aastastel läheb see sama edasi. Ja mis on lõpu eesmärk 6-7-aastatel: teab, kuidas saab end ohutult väljendada meediavahendite abil. See on nüüd... noh, võid ju sellest rääkida, ag kui palju keegi sellest aru saab. Aga nad on vähemalt kuulnud.

See on nüüd see õppekava, mis on alles projektina. Nüüd sügisel see veel käiku ei lähe. Aasta pärast, kui uus maja valmis saab, tuleb meile väga palju uusi õpetajaid, kuna meil tuleb ju neli rühma juurde. Et siis, kui tuleb uus maja, tuleb ka uus õppekava. Praegu on nii, et kõik õpetajad on seda näinud, on oma allkirja siia andnud ja teavad mida nad tegema hakkavad. Ja näed, ühtegi kriipsu pole! Kui mujal ongi kirjutatud midagi juurde, siis siin on tühjus...

**Aga see kõik tundubki nii loogiline!**

Onju! Selles osas konsulteerisin meie õppiva haridustehnoloogiga, tema aitas mind. Mõtled, et mis võiks olla... Õpetajad tahavad saada alust, mis on eesmärk! Ma ei tea, kui palju kasutatakse igapäevaselt õppekava, aga meil on küll... Võtad ikka õppekava ette ja vaatad, mis on eesmärk selles vanuses ja siis ma püstitangi nädala teemasse...

**Jah, no küllap ikka õppekava jälgitakse, aga enamus lasteaedade õppekavades meediakasvatust ei ole veel. Praegu on see ju vabatahtlik asi...**

Jah, täiesti.

**Seda on ikka suhteliselt vähe vist veel kuulda. Täna ma näiteks kuulsin, et Paikuse lasteaia õppekavas on meediakasvatus juba sees ja küllap neid on veel...**

Jah, ma tean, Tabasalus kah keegi arutles selle üle, et peaks tegema.

**Jah, neid ju on, aga ilmselt mitte väga palju. Nii nagu erinevatest uuringutest on selgunud, ega õpetajad ei pruugigi vastu olla, aga neil puudub endal see pädevus, nad on ebakindlad. Aga see õppekava on selles mõttes super ju! Õpetajail on, millele toetuda.**

No just. Seda ei ole ju palju tahta. See on ju nii loogiline!

**No just! Ei saa ju nii, et meie hoidsime siin lapsi turvaliselt ja nüüd, kui nad välja lähevad, hakkab keegi teine õpetama.**

Ja ega need õpetajad ... No meil on üks õpetaja, kes teeb lastele ise õppemänge arvutis. Lapsed saavad ükshaaval rühma arvuti taha ja vastavad seal. Nad õhinal ootavad, millal saavad! Näha on, et mõnel õpetajal on vaja, ta teeks veel rohkemgi...

**No siit tulebki minu järgmine küsimus: kui palju Sa näed õpetajate poolt initsiatiivi?**

(Raputab pead)

**Pigem vähe?**

Jah, ma ei taha küll halvasti öelda kellegi kohta, aga ma usun, et väga paljud õpetajad on ka vanas kinni. Ja üks osa on ka väga mugavad. Samas, need õpetajad kes on õppinud, teevad. Ja teevad väga kihvte tunde! Õpetaja võib küll olla koolist tulnud, aga... Igaüks on oma suunitlusega. Üks teeb meil väga head emakeelt. Teine teeb väga head käelist, kolmas õpetaja, kes teeb meediavahenditega... Aga vaat ühes inimeses me ei saa loota kõike.

**Sina õppealajuhatajana lisad meediakavatusse õppekavasse, aga õpetajana, mis sa arvad, kas sellega peaks tegelema?**

Ma arvan, et peaks küll ja lõppeesmärgina laps peab aru saama, et kõike mis on kirjas kusagil, seda ei saa uskuda, sest et /.../

**Lapsed lähevad meil ju ka sotsiaalmeediasse varem, kui nad tohiksid. See on paratamatus. Me peame neid õpetama seal toime tulema. Ei oska ju ka kõik täiskasvanud piisavalt, aga teeme mis suudame...**

Jah, sellega on nii, et kõik klassikaaslased on ju. Kas ma siis ei saagi enam suhtlusringis olla?

**Karm!**

Karm jah!

**Aga kui nüüd mõelda nende varasemate aastate peale, kui siin meediakasvatust teie lasteaias rohkem läbi viidi. Ma saan aru, et kui läks eest ära selline... ma ei tea, kas ma võin seda nimetada kergeks surveks?**

Surve on natuke nagu negatiivne. Tegelikult oli eelmine õppealajuhataja uue valdkonna majja tooja.

**Kas õpetajad, kes varem tegelesid meediakasvatusega on siis nüüd mugavamaks**

**muutunud?**

Ega nad siis kah... Lihtsalt oligi näiteks meedianädal ja ... Ega praegu kah, kui ma ikka ütlen, et see on nüüd meedianädal, ikka tehakse! Siin näiteks talvel võttis üks rühm fotoaparaadid ja käisid vallas pildistamas. Iga laps pildistas ja siis tuli lõpuks kunstitöö välja. Väga kihvt! Aga jah, nad peavad teadma, et peab tegema.

**Ikka jah, et kõige pealt tuleb nad lükata lumehange ja siis tehakse suurepäraseid lumekujusid?**

Jah, täpselt! /.../ Aga mitte kõiki õpetajaid.

**Jah, praegu me vist ei saagi rääkida meediakasvatuse sisse viimisest, kuidas see läinud on? Seda alustati ikka juba varem...**

Jah, eks ikka üle kivide ja kändude. Sest kui mina kaks aastat tagasi tulin ja ütlesin, et te olete kõik nii palju meediateemalisi koolitusi läbinud ja läbi viinud, sest kõik on ju teinud midagi, siis ma pidasin loomulikuks, et nad teevadki. Aga tegelikult ei ole ... Nad ütlevad, et ei saa siia maani nagu aru selle sisust. See, kui sa võtad mingi filmi ette ja näitad selle ära, see ei ole ju meediakasvatus!

**See ei ole meediakasvatus, see on meediavahendite kasutamine.**

Just! Seda nad nüüd teavad. Aga sealt edasi nad ei oska. Kõik ei ole ka arvutikasutajad. Tõesti, nad on väga tublid! Igas rühmas on meil arvuti, kõik nad täidavad Elliisi, mis on ju kah... Nad arenevad edasi.

**Kas teil on mõni rühm, kes blogi peab?**

Ei. Me ei ole näinud selleks mõtet. Meie rühmad, mitte küll kõik, saadavad reede õhtuti lapsevanematele kirjad, kus siis kirjeldavad tehtud tegemisi ja tulevaid sündmusi. Annavad ülevaate. Aga blogi ... Meil on ka lasteaial Facebooki lehekülg kus siis mina ja kodulehehaldaja paneme jooksvalt üles, kui keegi kusagil käis või midagi toimus, paneme pildid üles. Aga eraldi blogi ... ?

**Lapsevanema jaoks on ju oluline näha, mis ta laps teinud on.**

Muidugi on.

/.../ Aga et see facebook ei jääks nüüd kõlama, siis ... me paneme sinna paar pilti ja jutu, et



ülejäänud pildid on meie kodulehel. Me tahame, et koduleht oleks ikkagi see keskus. Mõnikord panemegi ainult kodulehele galeriisse pildid üles ja ütleme, et vaadake sinna.

**Aga kas sina või see õpetajaabi, kui operatiivselt te jõuate neid kajastusi teha?**

Meil on nii, et kui toimub üritus, siis ma panen viis pilti facebooki üles ja jutu juurde, et peagi pildid kodulehel. Eks see ongi õhtune töö. Meie abi siis teeb need pildid korda, võtab punasilmsuse maha, valgust juurde ja siis ta paneb juba lingi, kust saab pilte näha.

**Proovi küll meediakasvatusest rääkida, aga ikka läheb jutt... Aga kui nüüd jälle meediakasvatusest rääkida – te olete teinud lasteaiasiseseid koolitusi, aga kas teie õpetajad on käinud kusagil meediakasvatusalastel täiendkoolitustel? Ma tean, et siin HITSA teeb ja...**

Raputab pead. Ma arvan, et pigem on majasisene. Meil olid ju inimesed olemas, kes tegid. Siin meil oli ju konverents majas...

**Meediateemaline?**

Jah, seal osalesid kah meie õpetajad... Muud koolitust ... ? Üks rühm tegi meil siin multifilmi. Kas nad enne käisid kusagil koolitusel, ma ei oska öelda.

**Lasnamäelt Anu rääkis, et tema ise koolitab HITSA raames ja seal toimub kogu aeg midagi ja õpetajatele tasuta. Kas teil on keegi HITSA koolitustel osalenud?**

Meil on nii, et kui mingi hea koolituspakkumine tuleb, siis ma saadan kõigile. Isegi õpetajaabidele. Vahepeal isegi hakati minema HITSA koolitusele, aga kellel oli kuskil reis, kellel oli lõpurühm, mõtles: kus ma lähen. Ikka on muid asju. Oleks, et üks päev. Aga need on mitu päeva, see tõmbab kohe motivatsiooni ära. Aga see on huvitav! Ma usun, et kes meil siin ehitamise ja ümberkorralduste käigus ellu jäävad, need lähevad kindlasti. Vähemalt ühte õpetajat ma tean, kes tahtis minna. Aga kaheteistkümnest üks?

**Aga mis Sa arvad, kui mõeldav oleks õpe kolleegilt kolleegile? Kas teie õpetajad oleksid valmis minema mõnda teise lasteaeda vaatama?**

Jaa, kindlasti. Sest me teeme ju majasiseselt kah nii, käime teisi vaatamas. Näiteks üks rühm tegi meil avatud tunni raames kõigile õpetajaile koolituse, kus siis pildistati, natuke liiguti edasi, jälle pildistati. Lõpuks pandi siis film kokku. Ikka tehakse selliseid... Vaatama minnakse ikka. Ise teha ...

### **Aga kui keegi tahaks teile vaatama tulla?**

Oleneb õpetajast. Mõni ikka on, kui ütled, et see teema. Meil oli esimest korda veebruarikuus, kooliõpetajad käisid vaatamas. Siis kah, nad värisesid küll, sest nad ei ole ju koolitajad. Aga tegid küll.

### **Aga juhtkonna poolt, kui mõni teine lasteaed tuleks mõnd ägedat meediateemalist üritust vaatama, kas te toetaksite mõtet?**

Jaa, kindlasti! Sest kolleegidelt õppimine on väga praktiline.

### **Mul ongi viimane küsimus: kas oled valmis jagama mõnda vahvat üritust, mida olete meediakasvatusega seoses siin teinud?**

No näiteks meile väga meeldis üks multifilm, kus laste abiga oli siis tehtud nukufilm. Päkapikk tuli siit aknast, läks üle saali, pani kingituse kuuse alla ja tuli tagasi. Lastega koos siis mõeldi välja idee, lapsed said liigutada..., vaadati, kuhu panna, liiguti edasi. Kogu see arutlemine...

Üks mis nad tegid oli... lapsed ehtisid kuuske. Iga laps pani ehte kuuse otsa ja see tehti filmiks kokku, kus nad läksid ja siis nad läksid nagu läbi kuuse. Toolidega läksid mööda tuba. See oli väga äge!

Siis meie õppiv haridustehnoloog käis tegi kolmele õpetajale, kellel huvi oli koolituse.

### **Aga kolmele, kuidas ta valis siis kellele?**

Kuna meil on kaks vahetust, siis ta võttis ühe vahetuse õpetajad. Kelle on huvi kah ja ütleme nii, et kellega ta sai kohe hakata asja tegema. Arvuti on mõne jaoks natuke keerulisem ja kõigil ei ole huvi kah.

### **Kas pärast koolitust oli näha, et hakati tegema?**

Ta tegi selle alles nüüd, selles mõttes ma usun, et hakatakse küll tegema. Meil on tegelikult uusi õpetajaid kah, kes ei ole tol ajal olnud. Uus õpetaja tuligi kaks aastat tagasi ja kui ma siis ütlesin, et te ju teate kõik meediakasvatust, tehke, siis ta küsis: mis see on? Lõpetanud hoopis teisel ajal kui ei olnud...

### **Aga nüüd tahaksin veel teada Sinu kogemust, kas Sinu arust on vanuses asi kinni?**

(Raputab pead). Meie üks õpetaja, kes kõige aktiivsem on arvutiga, saab peagi 50. Et kindlasti

mitte! Nagu lastega, mõni vahetab titest peale televiisoripuldis patakad ära ja teine ei oska viieselt midagi. Tal ei ole vaja, kõik tehakse ta eest ära. Nii on ka õpetajatega. Mõnel on see kohe hinges. Kukub kusagilt mingi mutter ära, ta kohe vaatab, kust kohast see välja nüüd kukkus. See oleneb inimesest. Aga tähtis on see, et me anname teadmisi, kuidas asjad käivad. Et on selliseid põnevaid asju, äkki tekitame huvi. Ja kui tal on tugev paariline, õpetajaabi, kellega koos teha, siis saame ju hakkama!

**Aitäh, Birgit! Ma sain siit väga palju põnevat. Jõudu teile!**

## **Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks**

Mina, Pille Kuulme, sünnikuupäev: 16.10.1967

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose

### **EESTI LASTEAIASÕPETAJATE MEEDIAKASVATUSALASED KOOLITUSVÕIMALUSED**

mille juhendaja on Ragne Kõuts-Klemm, (PhD)

- 1.1. reprodutseerimiseks säilitamise ja üldsusele kättesaadavaks tegemise eesmärgil, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace-is lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;
- 1.2. üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Tartu Ülikooli veebikeskkonna kaudu, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace'i kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni.
2. olen teadlik, et punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.
3. kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.

Tartus, 09. augustil 2016.